

IZRAEL

- analiza rynku turystycznego

Anna Siata

Nr albumu: 32694

IV rok Dz., gr. ORT2

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
RODZIAŁ I IZRAEL – INFORMACJE OGÓLNE.....	5
I.1. Podstawowe informacje o Izraelu	5
I.2. Położenie	5
I.3. Warunki naturalne	6
I.4. Ludność	8
I.5. Polityka	9
I.6. Gospodarka	9
ROZDZIAŁ II UWARUNKOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI	11
II.1. Dostępność komunikacyjna	11
II.2. Czynniki determinujące rozwój turystyki.....	11
II.3. Regiony koncentracji turystycznej.....	12
ROZDZIAŁ III ANALIZA RYNKU RECEPCJI TURYSTYCZNEJ IZRAELA.....	18
III.1. Rynek turystyczny Izraela jako część subregionu i regionu turystycznego wg UNWTO.	18
III.2. Wielkość i charakter przyjazdów do Izraela.....	19
III.3. Profil turystów	22
III.4. Baza noclegowa.....	25
III.5. Wpływ turystyki przyjazdowej na gospodarkę	27
ROZDZIAŁ IV ANALIZA RYNKU EMISJI TURYSTYCZNEJ	29
IV.1. Ogólna charakterystyka aktywności turystycznej Izraelitów.....	29
IV.2. Turystyka krajowa.....	30
IV.3. Turystyka zagraniczna.....	31
Wielkość wyjazdów.....	31
Charakter wyjazdów turystycznych.....	32
Kierunki zagraniczne	35
Branża turystyczna	37
ROZDZIAŁ V ZNACZENIE IZRAELSKIEGO RYNKU TURYSTYCZNEGO DLA POLSKI	40
V.1. Turystyka przyjazdowa z Izraela do Polski.	40
Wielkość przyjazdów	40
Środki transportu.	41
Zakwaterowanie.....	41
Cele i motywy przyjazdów	43
Struktura demograficzna turystów.....	45
Wydatki w Polsce	46
V.2. Turystyka wyjazdowa z Polski do Izraela.	47
V.3. Rok polski w Izraelu	48
ZAKOŃCZENIE	50
BIBLIOGRAFIA	52
SPIS RYSUNKÓW	53
SPIS TABEL	53
ZAŁĄCZNIKI.....	55
Załącznik 1. „Rok polski w Izraelu”. - Wywiad o promocji Polski w Izraelu przez Polską Organizację Turystyki.....	55

WSTĘP

Niniejsza praca obejmuje analizę rynku turystycznego Izraela. Autor ze względu na swoje zainteresowania rozwojem turystyki religijnej na świecie, pragnie przybliżyć Państwu charakter i sposób funkcjonowania tego państwa w międzynarodowym ruchu turystycznym. Izrael jest bowiem krajem, którego turystyka oparta jest na tradycjach związanych z pielgrzymowaniem. Na ten jeden z ciekawszych rynków turystycznych na świecie wielki wpływ mają nie tylko pozytywne czynniki (np. atrakcyjność przyrodniczo-kulturowa), ale i pośrednie negatywne czynniki takie jak: sytuacja polityczna czy konflikty zbrojne.

I rozdział zawiera podstawowe informacje na temat Izraela.

W II rozdziale natomiast, zapoznają się Państwo z uwarunkowaniami rozwoju turystyki. Mimo niewielkich rozmiarów Izrael posiada niezwykle bogatą ofertę turystyczną. Jest to atrakcyjny obszar zarówno dla turystów szukających relaksu jak i tych, którzy pragną odwiedzić relikty przeszłości, i poznać życie ludzi kilku narodowości, ścierających się ze sobą na tak niewielkim obszarze. W rozdziale tym przedstawione zostały najważniejsze regiony koncentracji turystycznej.

W rozdziale III, autor bada w jakim stopniu gospodarka turystyczna Izraela potrafi wykorzystać swoje walory i jak wygląda rozwój rynku recepcji turystycznej. Przedstawione zostają dane m.in. odnośnie przyjazdów i profilów turystów, rodzaju i sposobie wykorzystania bazy turystycznej oraz informacje o dochodach z turystyki.

Rozdział IV zajmuje się natomiast aktywnością turystyczną Izraelitów. Autor próbuje odpowiedzieć na pytanie czy państwo będące kolebką pielgrzymowania i podróżowania, wysyła swoich mieszkańców na podróże zagraniczne, jak wygląda skala i charakter tego zjawiska. Omówione zostają parametry charakteryzujące rynek emisji turystycznej, analogicznie jak w rozdziale III.

W rozdziale ostatnim poruszony zostaje temat polsko-izraelskich interakcji turystycznych na przełomie ostatnich lat, szczególnie z uwzględnieniem działań promocyjnych i marketingowych.

W przygotowaniu pracy autor wykorzystuje dane statystyczne uzyskane w wyniku badań Biura Urzędu Statystycznego w Izraelu, które podparte są informacjami z raportów UNWTO i WT&TC. Innymi ważnymi pozycjami, pomocnymi w realizacji zadania są podręczniki akademickie dotyczące geografii turystycznej, przewodniki, strony internetowe oraz czasopisma branżowe traktujące o rynku turystycznym.

Podsumowując, praca zawiera analizę na temat najważniejszych kwestii dotyczących zarówno turystyki wyjazdowej jak i przyjazdowej w Izraelu.

RODZIAŁ I|

IZRAEL – INFORMACJE OGÓLNE

I.1. Podstawowe informacje o Izraelu

Tabela 1, Informacje ogólne o Izraelu

Stolica	Jerozolima – część zachodnia Tel Awiw – wg ONZ
ustrój polityczny	demokracja parlamentarna
głowa państwa	prezydent Szymon Peres
język urzędowy	ibriu = nowohebrajski, arabski
jednostka monetarna	nowy szekel izraelski (ILS (NIS))
powierzchnia całkowita	22 072 km ²
liczba ludności (2008)	7 356 100
Gęstość zaludnienia	351 osób/km ²
terytoria zależne	Strefa Gazy
terytoria autonomiczna	Autonomia Palestyńska
strefa czasowa	GMT+2h
Samochodowy znak rejestracyjny	IL
prefiks telefoniczny	972
znak lotniczy	4X

Źródło: Encyklopedia Naukowa PWN, red. A. Krupa, PWN, Warszawa 2006, hasło: Izrael

I.2. Położenie

Izrael położony jest w południowo-zachodniej Azji, na wschodnim brzegu Morza Śródziemnego. Posiada on również dostęp do Morza Czerwonego, dzięki niewielkiemu odcinkowi zatoki Akaba (ok. 7 km) – na południu kraju. Izrael graniczy od północy z Libanem i Syrią, od wschodu z Jordanią i od południowego zachodu z Egiptem. Do Izraela przylega Strefa Gazy oraz Autonomia Palestyńska (Zachodni Brzeg), których granice kontrolowane są przez władze izraelskie. Długość granic wynosi w 1017km.

Rysunek 1, Mapa Izraela

Ustalenie dokładnej powierzchni terytorium Izraela jest trudne z powodu ciągłych walk i sporów o te niewielkie tereny. Oficjalnie powierzchnia kraju wynosi 22 072km² i obejmuje ona obszar wraz z wschodnią Jerozolimą oraz Wzgórzami Golan (dawne ziemie syryjskie).

Izrael administracyjnie podzielony jest na 6 okręgów (tzw. Mechoz): Południowy (Beer Szewa), Centralny (Ramla), Północny (Nazaret), Jerozolima, Tel Awiw oraz Hajfa.

I.3. Warunki naturalne

Izrael, choć posiada niewielką powierzchnię, obejmuje tereny niezwykle ciekawe pod względem geograficznym. Jest to obszar złożony z czterech krain geograficznych.

Równina Nadmorska – jest to zachodnia część kraju, położona nad Morzem Śródziemnym. Jest to obszar o najżyźniejszych glebach, który skupia największą liczbę mieszkańców.

Wnętrze Izraela to tereny wyżynne i górskie, często z uskokami i rowami tektonicznymi. W górzystej Galilei znajduje się najwyższy szczyt kraju – Meran 1208m n.p.m.

Wzniesienia te na południu kraju zamieniają się w pustynne i kamieniste zapadlisko tektoniczne – tzw. Płaskowyż Negew, który jest przedłużeniem Wielkich Rowów Afrykańskich.¹

Na wschodzie kraju zobaczyć można tektoniczny Rów Jordanu z Jeziolem Tyberiackim, rzeką Jordan i Morzem Martwym, (tu znajduje się najgłębsza depresja świata — powierzchnia wody na wysokości 413,2 m p.p.m., w 1999 roku) . Prawie 3/4 rzek w Izraelu są to rzeki okresowe.

Rysunek 2, Wzgórze nad jez. Tyberiackim

¹ Źródło: z książki: Z. Kruczek [red.], *Kraje pozaeuropejskie: zarys geografii turystycznej*, Proksenia, Kraków 2002, s.157.

Klimat. Na większości obszaru występuje klimat kontynentalny podzwrotnikowy suchy. Wyjątek stanowi zachodnie wybrzeże z klimatem śródziemnomorskim, który charakteryzuje się występowaniem dwóch pór: letniej- gorącej i suchej oraz zimowej – cieplej, z dużą ilością opadu. Właściwością tego typu klimatu jest fakt, że roczna średnia temperatura powietrza oscyluje w granicach 20 stopni Celsjusza. Opady natomiast występują głównie na północy i zachodzie kraju - wynoszą ok. 700mm rocznie.

Roślinność. Izrael jest państwem, w którym większość naturalnej roślinności nie zachowała się. Pierwotna roślinność została wytrzebiona już w czasach średniowiecznych. Kraj porasta śródziemnomorska formacja roślinna – makia oraz resztki twardolistnych lasów dębowych. Poza wybrzeżem, praktycznie cały kraj porośnięty jest roślinnością stepową, półpustynną oraz pustynną.

Zasoby naturalne. Ilość zasobów naturalnych ze względu na małą powierzchnię nie jest znacząca. Produkty rzadko są eksportowane. Główne zasoby to: drewno, potas, rudy miedzi, gaz ziemny, fosfor, bromek magnezu, gliny oraz piasek.

Zagrożenia naturalne, które uprzykrzają życie ludności izraelskiej to: burze piaskowe, które występują podczas wiosennych i letnich susz oraz okresowe trzęsienia ziemi.

Jednak największymi współczesnymi problemami, z którymi Izrael musi stawić czoła w kwestiach środowiska naturalnego są takie kwestie jak:

- ograniczanie gruntów ornych
- wyczerpywanie się naturalnych zasobów słodkiej wody pitnej
- pustynnienia rozległych terenów
- zanieczyszczenia powietrza i emisja gazów przemysłowych
- zanieczyszczenia wód podziemnych z odpadów z gospodarstw domowych, przedsiębiorstw przemysłowych oraz te spowodowane chemicznymi nawozami i pestycydami.

I.4. Ludność

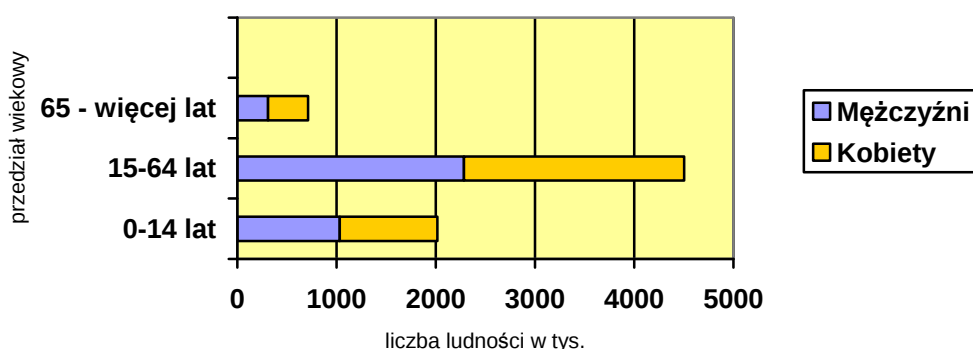
Mimo niewielkiej liczby ludności (ok. 7 mln) Izrael jest etnicznie bardzo zróżnicowany i niestety podzielony, głównie z powodów religijnych. Kraj ten zamieszkują dwie podstawowe narodowości: Żydzi (ok. 76%) i Muzułmanie (16%) w tym głównie Sunnici. W Izraelu żyją również Samarytanie, Chrześcijanie, Czerkiesi oraz inni.

Wskaźnik przyrostu naturalnego wynosi 11,8‰. Ponadto wzrasta liczba ludności, dzięki imigracji ludności żydowskiej na te tereny głównie z krajów byłego ZSRR. Umieralność noworodków spada i wynosi 4,22 na 1000 urodzeń.

Izrael posiada wysoki poziom jakości życia. Ok. 92% społeczeństwa mieszka w miastach, takich jak: Jerozolima, Tel Awiw, Hajfa, Holom czy Bat Jam. Jedynie 1,6% społeczeństwa pracuje w rolnictwie, ok. 20% w przemyśle. Pozostali, czyli przeważająca większość pracuje w sektorze usług, głównie w dziedzinach takich jak turystyka czy bankowość.

Wynikiem tego jest wysokie wykształcenie społeczeństwa. Aż 24% mieszkańców Izraela posiada wykształcenie wyższe, a na edukację rząd wydaje 6% PKB rocznie. W Izraelu jedynie 3% społeczeństwa jest analfabetami.

Rysunek 3, Struktura wiekowa ludności izraelskiej

Źródło: www.cia.gov; data odczytu 23-04-09.

Średni wiek ogółem: 29,1 lat

mężczyzn: 28,4 lat

kobiet: 29,8 lat (2008)

I.5. Polityka

Przedstawicielem państwa Izraela, jako republiki parlamentarnej jest prezydent Szymon Peres. Władza wykonawcza należy do premiera, stojącego na czele rządu. Ustawodawstwo jest podzielone natomiast między rząd i parlament, czyli izraelski „Kneset”, liczący ok. 120 członków.

W Izraelu władzę sądowniczą sprawują niezależne sądy mianowane przez prezydenta oraz sądy religijne, które są sądami pomocniczymi w sprawach rodzinnych, takich jak śluby, rozwody czy spadki.

Rysunek 4, Prezydent Szymon Peres

Jeżeli chodzi o izraelską scenę polityczną, jest ona dość rozdrobniona. Partie polityczne tworzą gabinety koalicyjne. Są one bardzo silnie powiązane z ugrupowaniami religijnymi. Wśród partii do roku 2006 prym niewątpliwie wiodła socjaldemokratyczna Izraelska Partia Pracy. Po jej obaleniu na scenę polityczną wkroczyła Kadima – centrowe ugrupowanie przywódców Likudu i Partii Pracy. Co jakiś czas dochodzą jednak do głosu mniejsze, silnie ortodoksyjne partie, które mają na celu swych działań całkowite wyzwolenie Ziemi Świętej spod panowania Arabów.

Siły zbrojne Izraela liczą ok. 170 tys. żołnierzy. Długość służby wynosi minimum 21 miesięcy. Zdecydowana większość sił uczestniczy w działaniach na lądzie. Około 21% żołnierzy odbywa służbę w szeregach lotnictwa, a 3% w marynarce wojennej.

Według ekspertów z Europy Zachodniej i USA, Izrael posiada ok. 260 głowic jądrowych w postaci rakiet średniego zasięgu.

I.6. Gospodarka

Ze względu na konflikty zbrojne między Izraelitami a Palestyńczykami, rozwój gospodarki jest utrudniony. Mimo to prężnie działający przemysł, zintensyfikowane rolnictwo i rozwinięte usługi sprawiają, że Izrael znajduje się na 44. miejscu pod względem PKB wśród najbogatszych państw świata. PKB na jednego mieszkańca w roku 2008 wynosił

28,2 tys. \$USA. Stopień bezrobocia w ostatnich latach regularnie spada. W roku 2008 wskaźnik ten wynosił 6,1%.²

Tabela 2, Sektory gospodarki

<u>SEKTOR</u>	<u>GŁÓWNE PRODUKTY</u>	<u>ZATRU- DNIENIE</u>	<u>UDZIAŁ w PKB</u>
Rolnictwo	owoce cytrusowe, warzywa, bawełna, wołowina, drób, produkty mleczne	2%	2,7 %
Przemysł	wysokie technologie lotnictwa, komunikacji; elektronika medyczna; optyka; produkty z drewna i papieru, potasu i fosforanów; przetwórstwo żywności, napojów i wyrobów tytoniowych; produkcja cementu, budownictwo, metalurgia, produkty chemiczne, tworzywa sztuczne, cięcia diamentów, tekstylia, obuwie	16%	31,7%
Usługi	turystyka, handel, usługi bankowe, transport	82%	65,6%

Źródło: z Internetu: Raport CIA "The World Factbook", www.cia.gov (data odczytu 22-04-09)

² Źródło: opracowanie własne na podstawie *The Word Factbook*; www.cia.gov (data odczytu 22-04-09)

ROZDZIAŁ II

UWARUNKOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI

II.1. Dostępność komunikacyjna

Izrael jest krajem o dobrze rozwiniętej sieci komunikacyjnej. Utrzymane w odpowiedni sposób drogi, o łącznej długości ok. 17,8 tys. km, umożliwiają swobodne poruszanie się między miastami. Autostrady rozciągają się na długości 146km. Koleje odgrywają niewielką rolę. Długość linii wynosi ok. 853km. Jeżeli chodzi o handlowe porty morskie jest ich ok. 11. Największe z nich to: Aszdodu, Elat (Ejlat), Hadera i Hajfa.

Ogromne znaczenie dla międzynarodowej obsługi pasażerów ma port lotniczy Ben-Gurion w Tel Awiwie. Mniejszych lotnisk w całym Izraelu jest 53, w tym tylko 30 posiada betonowe pasy startowe.

II.2. Czynniki determinujące rozwój turystyki

Izrael niewątpliwie może się pochwalić prastarą historią i ciekawą kulturą. O początkach osadnictwa na tych ziemiach przeczytać można już w Biblii. Według niej ziemie te, zwane Ziemią Obiecaną, są zamieszkane przez Boga. Nic więc dziwnego, że tak niewielki obszar obejmuje niezliczoną ilość zabytków i pomników przeszłości.

Ponad 21 wieków uprawiania kultu, walk o świętą dla 3 religii ziemię sprawia, że jest to jeden z najbardziej pożądanych kawałków świata. Różnorodność tego państwa, tygiel kulturowy jaki tu występuje, ciepły, śródziemnomorski klimat oraz tajemnice historii i wiary sprawiają, że chyba nigdzie indziej na świecie nie występuje takie nagromadzenie bodźców duchowych, estetycznych, i intelektualnych. To właśnie tutaj, na styku trzech kontynentów: Azji, Europy i Afryki, powstaje specyficzny melanz konfliktu i harmonii modlitwy. Prarodzice Adam i Ewa, starotestamentowi prorocy, Jezus Chrystus, Mahomet oraz wiele innych – wszystkie te postaci, żyjące kiedyś na tym terenie zapraszają nas do poznania tej krainy. Bez względu jednak na przekonania religijne, każdy turysta znajdzie tu zapewne coś interesującego dla siebie, obszar ten bowiem jest obfity nie tylko w walory kulturowe, ale również w ciekawą przyrodę.

Nowoczesny Izrael proponuje natomiast szeroką ofertę kulturalno- rozrywkową. Niezliczone hotele, kluby, dyskoteki, restauracje, teatry, kina oraz wiele innych atrakcji – wszystko to znajduje się w ofercie wielu miast. Jedno z nich- Tel Awiw-Jaffa - reklamuje się turystyczne pod hasłem „Miasto, które nigdy się nie zatrzymuje..”

Jedynym problemem zakłócającym ten turystyczny raj jest sprawa konfliktu Izraelsko – Palestyńskiego. Szczególnie Jerozolima – najatrakcyjniejsze miasto Izraela – jest okupowane przez dwa zwaśnione narody. Sytuacja ta, szczególnie na tle częstych ataków terrorystycznych na świecie, powoduje niebezpieczne zagrożenie oraz lęk u turystów. Zdaniem Z. Kruczka istnieją 3 główne regiony koncentracji turystów:³

II.3. Regiony koncentracji turystycznej

NIZINA NADBRZEŻNA

– jest to teren leżący na wybrzeżu Morza Śródziemnego. Znajdują się tu miasta fenickie, porty filistyńskie, pozostałości po czasach rzymskich oraz miasta żydowskie i arabskie. Specyficzna fuzja kultur sprawia, że jest to bardzo ciekawy region dla turystów. Najważniejsze miejscowości to:

Akka – arabski port z meczetami, karawanserajami i bazarami. Niegdyś znajdowała się tu twierdza krzyżowców, ostatni bastion krucjat. Do dziś z tamtego okresu zachowały się mury i cytadela. Bardzo piękne i pełne zabytków miasto, wpisane na listę UNESCO.

Rysunek 5, Akka - panorama wybrzeża

³ z książki: Z. Kruczek [red.], *Kraje pozaeuropejskie: zarys geografii turystycznej*, Proksenia, Kraków 2002, s.157

Cezarea Nadmorska – szczególne polecenie jest tu stanowisko archeologiczne odkrywające starożytne, rzymskie miasto, które zostało założone przez Heroda Wielkiego. Dawna stolica rzymskiej prowincji Judei.

Netania – znane kąpielisko nad morzem Śródziemnym. Netania słynie z turystycznych i sportowych atrakcji. Są tu wspaniałe warunki do uprawiania sportów wodnych, jeździectwa, lotniarstwa. Znana jest również z szlifierni diamentów.

Góra Karmel – centrum pielgrzymkowe Żydów i Chryścjan. Według Biblii to na górze Karmel przebywał prorok Elias. W nawiązaniu do tej tradycji powstał tu pierwszy zakon karmelitański. Obecnie znajduje się tam nie tylko sanktuarium Stella Maris, ale również stanowisko archeologiczne, które bada ślady żyjących na tym terenie Homo Sapiens i Neandertalczyków.

Hajfa – port izraelski, znany z sanktuarium bahaitów (perskiej sekty) z kopułą i otaczającymi go ogrodami. Jest to czołowy ośrodek edukacyjno-przemysłowy w Izraelu. Znajduje się tu jeden z nowocześniejszych morskich portów ładunkowych na świecie. Miasto może zaproponować wiele ciekawych miejsc: m.in. ogród zoologiczny czy Muzeum Prehistorii. Stąd wyruszyć można kolejką na Górę Karmel.

Rysunek 6, Hajfa - ogrody beheitów

Tel Awiw – Jaffa – największa aglomeracja kraju. Połączenie starego, arabskiego miasta Jaffa i współczesnej, nowoczesnej aglomeracji – Tel Awiwu. Nowe miasto oferuje nam wspaniałe muzea, takie jak: Muzeum Diaspory, Muzeum Ziemi Izraela i Muzeum Historii

Palmach. Tel Awiw posiada również ciekawą ofertę kulturalno-rozrywkową, jest to bowiem największe i najnowocześniejsze miasto Izraela.

Znajduje się tu największy na świecie kompleks budynków w unikatowym, minimalistycznym stylu Bauhaus. Kompleks ten został wpisany na listę UNESCO. Tel Awiw to miasto o eklektycznym charakterze, łączące arabskie tradycje z nowoczesnym przepychem.

Aszdod – to ośrodek portowo- przemysłowy, wokół którego znajduje się wiele lotnisk i terenów wojskowych. Aszdod jest domem izraelskiej Orkiestry Andaluzyjskiej, która wykonuje mieszankę muzyki zachodniej z muzyką arabską. Urokiem miasta niewątpliwie są piękne plaże oraz możliwość uprawiania windsurfingu, jachtingu czy nurkowania. Celem wycieczek krajoznawczych może być podróż do świątyni Dagona lub zwiedzanie ruin starożytnej twierdzy.

JUDEA

– jest to region położony na zachodzie Izraela. Na pustyni Judejskiej turyści mają możliwość zwiedzania zabytków kultury prawosławnej (monastyny greckie) czy też ruiny twierdzy Masada. To właśnie w tym regionie położone jest Morze Martwe. Wysokie zasolenie (ok. 30% stężenia) tego jeziora spowodowało rozwój turystyki uzdrowiskowej na tym obszarze. Jednak główny ruch turystyczny koncentruje się wokół takich miejscowości jak:

Jerozolima – święte miasto 3 największych religii Judaizmu, Islamu i Chrześcijaństwa, składa się z dwóch części: starego i nowego miasta. Na miejscu, gdzie kiedyś stała II Świątynia Jerozolimska (miejsce w którym dla Żydów mieszkał Bóg) znajduje się dziś arabska Kopuła na Skale. Owa kopuła przykrywa skałę, na której - według Biblii - Abraham chciał złożyć w ofierze Bogu swego syna Izaaka. Według Koranu zaś miał to być Izrael, od którego pochodzą Arabowie. Z tej samej skały wedle wierzeń muzułmanów Mahomet miał wstąpić do nieba podczas objawienia, a Jakub miał zobaczyć drabinę wiodącą do Boga. Nic więc dziwnego, że jest to najbardziej wyrywany sobie z rąk kawałek

jerozolimskiej ziemi. U podnóża wzgórza świątynnego uwagę przyciąga Ściana Płacz, - najważniejsze miejsce dla wyznawców Judaizmu.

Innymi arabskimi zabytkami są: meczety Kubat oraz Al.-Aksa.

Dla Chrześcijan szczególnie ważna jest via Dolorosa (Droga Krzyżowa), Bazylika Ecce Homo, Bazylika Grobu Pańskiego – jedno z najstarszych sanktuariów, mających dla Chrześcijan największą wartość. Znajdują się tu również inne budowle z czasów wypraw krzyżowych, a więc Rotunda Anastasis, Bazylika Wniebowstąpienia czy kościół Wniebowzięcia N.M.P.

W Jerozolimie zwiedzać można również muzea. Są to m.in.: Muzeum Instytutu Pamięci Holocaustu czy Muzeum Osadnictwa Żydowskiego. Obowiązkowymi punktami powinno stać się zwiedzanie dzielnicy ormiańskiej czy góry Syjon.

Cały kompleks starego miasta Jerozolimy wpisany jest na listę UNESCO.

Rysunek 7, Jerozolima - panorama miasta

Betlejem – miasto, w którym wg Biblii narodził się Jezus Chrystus. Znajduje się tu Bazylika Narodzenia Pańskiego z Grotą Narodzenia.

W mieście innymi obiektami wartymi uwagi są: kościół Św. Katarzyny, klasztory, oraz założony w 1973 roku uniwersytet.

Jerycho – Jedno z najstarszych miast świata, z wykopaliskami z różnych kultur. Prowadzone są tutaj bardzo zaawansowane badania. Jerycho położone jest aż 250 m poniżej poziomu morza. Możliwe, że jest to najniżej położona osada świata.

Hebron – dawna stolica państwa żydowskiego i ośrodek kultu 3 religii. Obecnie znajdują się tu fragmenty murów z czasów Heroda I Wielkiego, zabytkowy meczet i synagoga.

Qumran – ruiny osady związanej z sektą eseneńczyków. Można tu znaleźć ślady zabudowań gospodarczych z okresu I w p.n.e., sale modłów, skryptorium, starożytne wodociągi, liczne narzędzia i przedmioty codziennego użytku (m.in. kałamarze, fragmenty stołów), a także cmentarzysko z pochówkami mężczyzn, kobiet i dzieci. To właśnie tu znalezione zostały kontrowersyjne, starotestamentowe zwoje – tzw. „Zwoje z Qumran”.

GALILEA

– kraina leżąca na północy kraju, w której narodziło się Chrześcijaństwo. To tu znajduje się największe izraelskie jezioro zwane: Jeziolem Tyberiadzkim lub Jeziolem Galilejskim, czy Jeziolem Genezaret. W Rezerwacie Przyrody Góry Hermon podziwiać można jeden z najpiękniejszych w tej części świata wodospadów – wodospad Banias.

Nazaret – Znajduje się tu Bazylika Zwiastowania N.M.P. oraz grotta św. Józefa, w której wedle tradycji miał być jego warsztat stolarski. To w starożytności niewielkie miasteczko owiane legendami o życiu świętej rodziny, dziś jest największym arabskim miastem w Izraelu, pełnym współczesnego gwaru.

Rysunek 8, Nazaret - Bazylika Zwiastowania

Góra Tabor – wzniesienie z piękną panoramą na dolinę Jezreel, pełne zabytków sakralnych. Na górze znajduje się Bazylika Przemienienia Pańskiego, powstała na pamiątkę spotkania Jezusa z prorokami Mojżeszem i Eliaszem.

Tyberiada – zachował się tu zamek krzyżacki oraz pozostałości starych murów miejskich, meczetów, synagog. Dziś nowoczesne uzdrowisko – występują tu gorące wody mineralne.

Safed – miasteczko odcięte od reszty kraju najwyższymi górami Galilei. Specyficzne miasteczko żydowskie, znane ze studiów kabalistycznych. Miasteczko pełne artystów, z corocznym Chasydzkim Festiwalem Muzyki Klezmerskiej.

MIEJSCA ATRAKCYJNE POZA REGIONAMI KONCENTRACJI TURYSTYCZNEJ

Beer Szewa – miasto w oazie, na pustyni Nagew. Kilka km stąd znajdują się jedne z najstarszych wykopalisk archeologicznych (ok. 4000 lat p.n.e.). Dawniej był to punkt graniczny królestwa żydowskiego.

Ejlat – Luksusowe i nowoczesne kąpielisko nad Morzem Czerwonym, z rezerwatem Rafy Koralowej. Znajdują się tu ośrodki rekreacyjne, międzynarodowe centrum ornitologiczne, delfinarium i podmorskie obserwatorium.

Rysunek 9, Ejlat

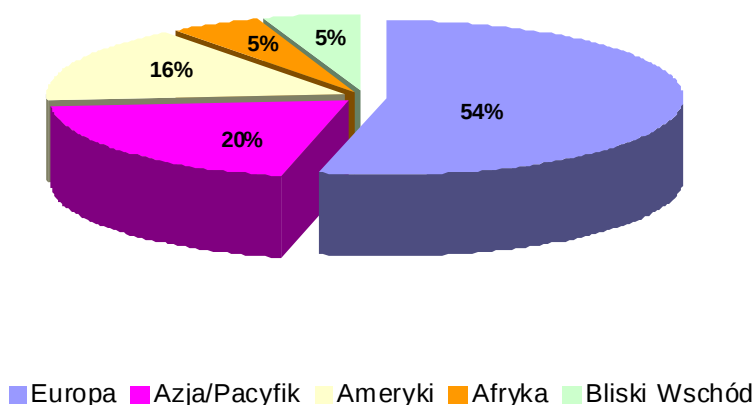
ROZDZIAŁ III

ANALIZA RYNKU RECEPCJI TURYSTYCZNEJ IZRAELA

III.1. Rynek turystyczny Izraela jako część subregionu i regionu turystycznego wg UNWTO.

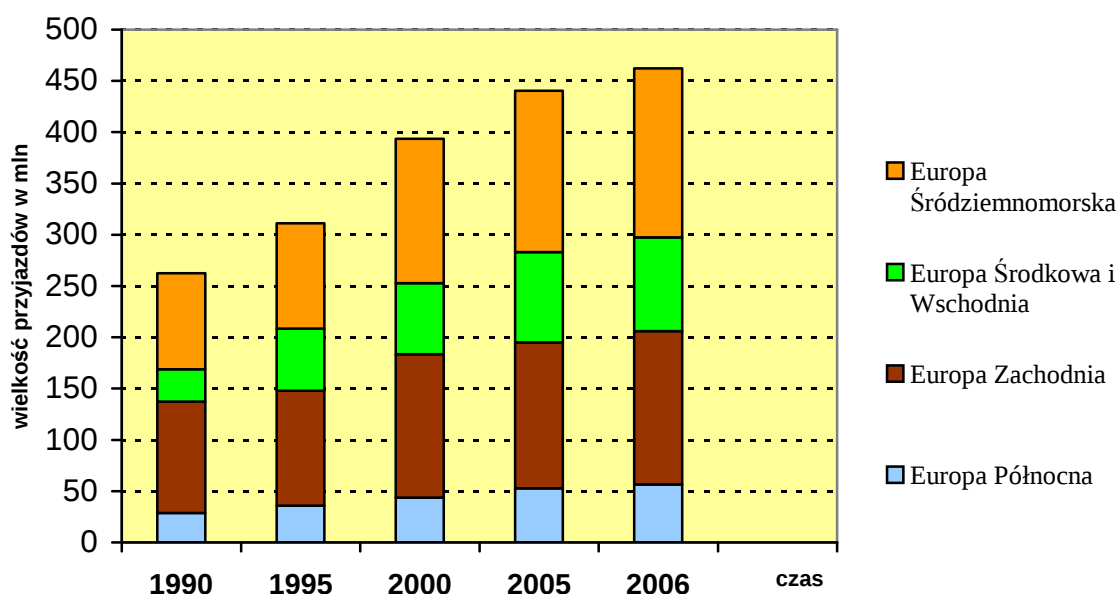
- Według klasyfikacji UNWTO, Izrael należy do regionu turystycznego **Europa**, do subregionu **Southern Mediterranean Europe (Śródziemnomorski)**.
- Zauważa się znaczny wzrost ruchu turystycznego na świecie.
- Według najnowszych raportów, wielkość przyjazdów turystycznych na świecie wynosiła ok. 903mln w roku 2007, aż o 6,6% więcej niż w roku poprzednim.
- Zdecydowana większość koncentracji turystów przypada na region europejski [54%pryjazdów]. Jest to zatem potężny rynek, który generuje ok. 51% dochodów z turystyki na świecie.
- Subregion Śródziemnomorski cechuje się najwyższym wzrostem przyjazdów – ok. 7% z roku 2007 na 2008. Dochody z turystyki w subregionie stanowią ok. 19,5% europejskich dochodów z turystyki i wynoszą one ok. 121 mld Euro.

Rysunek 10, Przyjazdy do poszczególnych regionów turystycznych na świecie w2008 (w %)

Źródło: Raport Highlights Tourism 2008 Edition, UNWTO

Rysunek 11, Udział poszczególnych subregionów w ruchu turystycznym w Europie

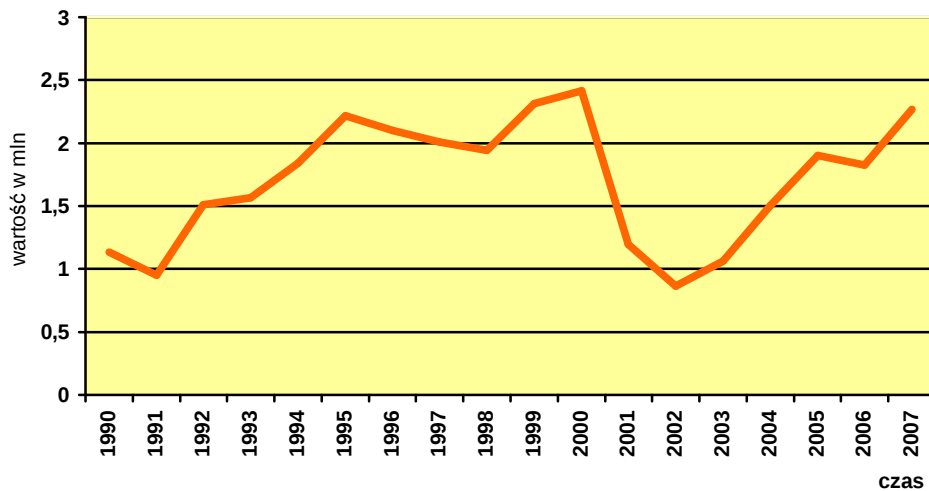

Źródło: Raport Tourism Highlights 2008 Edition, UNWTO

III.2. Wielkość i charakter przyjazdów do Izraela

- Wielkość przyjazdów do Izraela, od roku 2002 wykazuje tendencje wzrostowe.
- Liczba przyjazdów w roku wynosiła ok. 2,3 mln turystów, o ok. 24% więcej niż w roku poprzednim.
- Spadek w roku 2006 był spowodowany konfliktem politycznym z Libią.
- Przypuszcza się, że ogromny spadek przyjazdów w latach 2001-2002 jest wywołany zamachami terrorystycznymi na świecie.

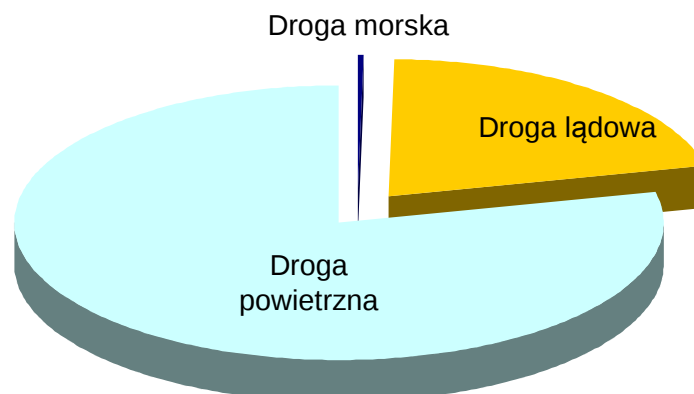
Rysunek 12, Przyjazdy turystów do Izraela (1990-2007)

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics in Israel

- Głównym środkiem transportu wykorzystywanym przez turystów zagranicznych jest samolot.
- Marginalne znaczenie w dotarciu do Izraela ma droga morska. Większość tych przyjazdów stanowią jednodniowe rejsy wycieczkowe do Izraela z innych państw leżących nad Morzem Śródziemnym.

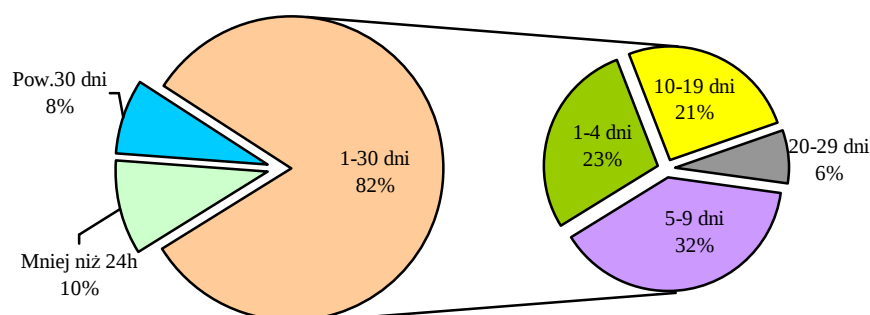
Rysunek 13, Przyjazdy wg wykorzystanych środków transportu w %

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics in Israel

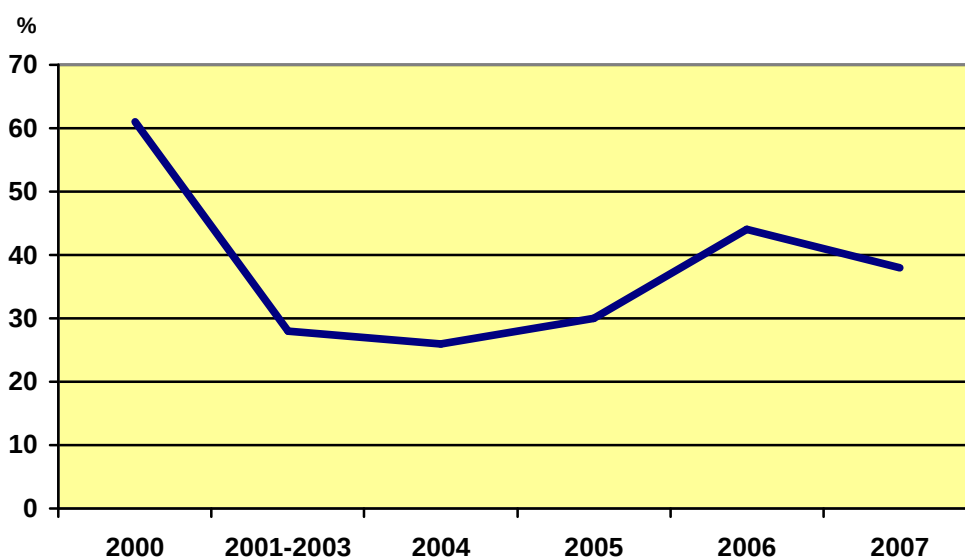
- Większość turystów (82%) przebywa w Izraelu krócej niż jeden miesiąc, a średni pobyt turystów z tej grupy to 7,6 dnia.
- W roku 2007 niecałe 40% przyjazdów było zorganizowanych przez biura podróży. Ten dosyć wysoki wskaźnik jest zapewne spowodowany trudną sytuacją polityczną w Izraelu. Korzystanie z usług biur zdecydowanie wpływa pozytywnie na bezpieczeństwo turystów oraz ułatwia dotarcie do miejsc kultu religijnego, szczególnie w Jerozolimie.

Rysunek 14, Długość pobytu turystów w Izraelu (w %)

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

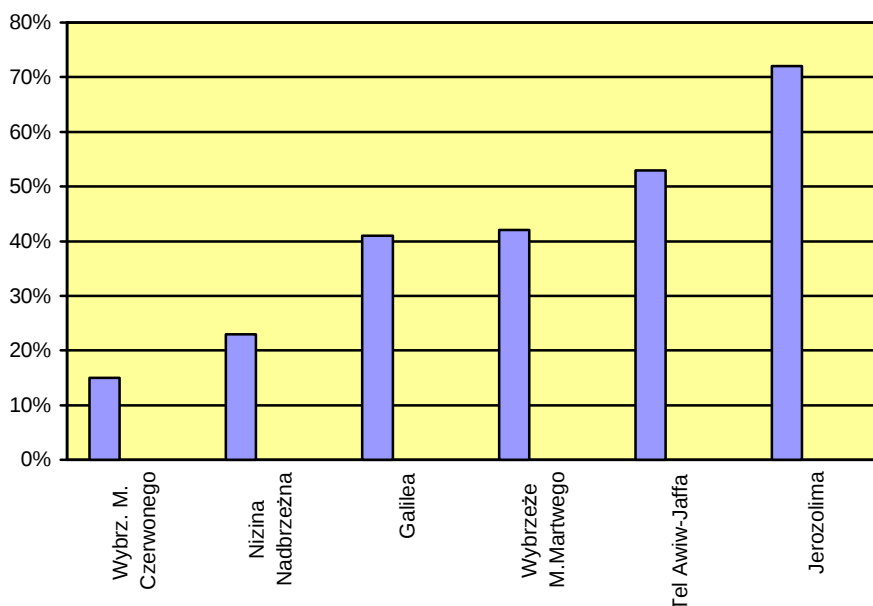
Rysunek 15, Procentowy udział przyjazdów zorganizowanych przez biura podróży

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

- Głównymi miejscami koncentracji turystów w Izraelu są duże miasta (Jerozolima, Tel Awiw-Jaffa), posiadające wiele obiektów historycznych i religijnych oraz wybrzeża, umożliwiające turystykę aktywną i wypoczynek.

Rysunek 16, Najpopularniejsze destynacje w Izraelu (2006)

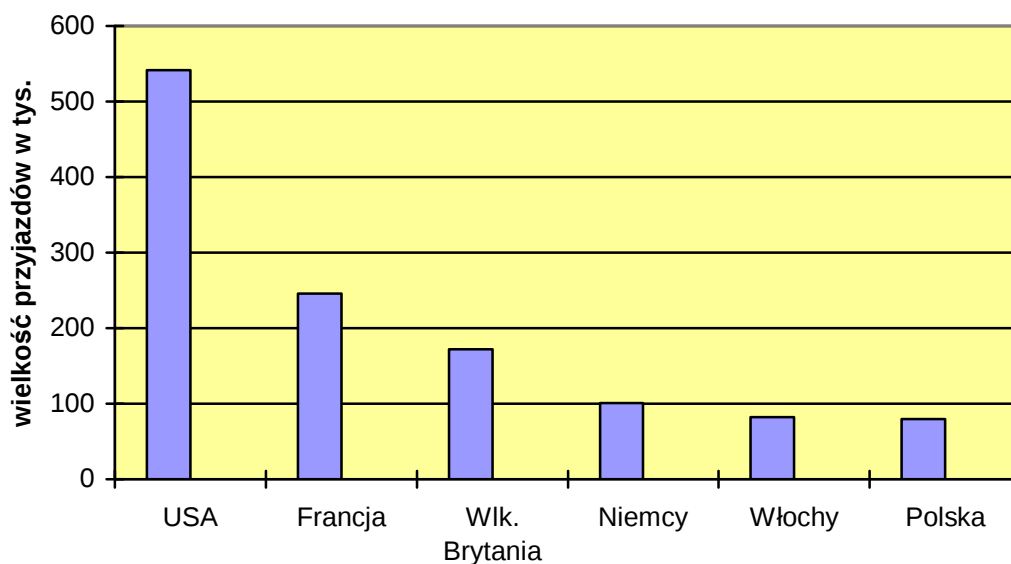
Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

III.3. Profil turystów

- Zdecydowana większość (57%) turystów przyjeżdżających do Izraela pochodzi z Europy. Pozostałe przyjazdy ze względu na kontynent wyglądają następująco: 31% Ameryka Płn i Pd, Azja 8%, Afryka 3%, Australia i Oceania 1%
- Przed rokiem 1970 największą grupą turystów byli mieszkańcy obu Ameryk.
- Krajami, które najwięcej wydają na turystykę w Izraelu na 1 osobę są: USA, Hiszpania, Włochy, Niemcy i Holandia.
- Średni wydatek jednego turysty w Izraelu wynosi 968 \$.
- Przyjazdy w celach turystycznych i pielgrzymkowych stanowią ok. 60% przyjazdów.
- Zauważa się wzrost wielkości przyjazdów ludności żydowskiej z całego świata. (ok40%) – stąd zdecydowana większość turystów deklaruje swój cel jako wizytę u krewnych bądź znajomych

- Wzrasta również liczba turystów, którzy powracają do Izraela.
- Główną grupę turystów stanowią osoby w wieku produkcyjnym.

Rysunek 17, Wielkość przyjazdów grupy najczęściej odwiedzających Izrael

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

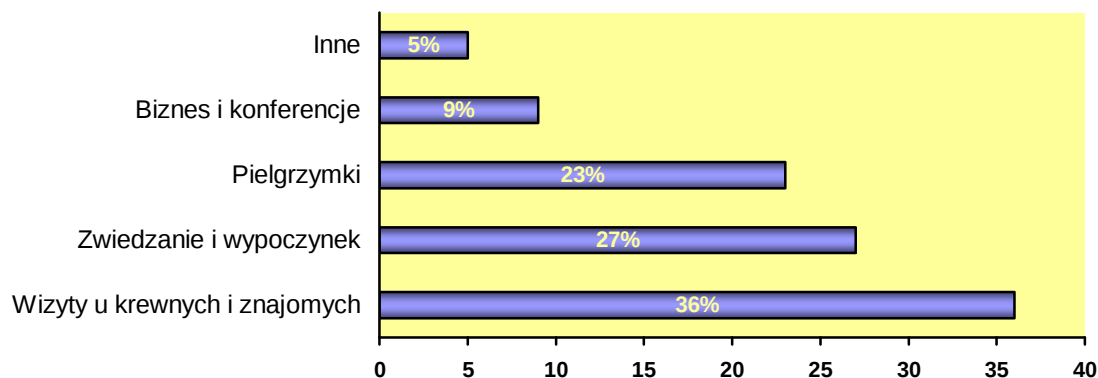
Tabela 3, Wybrane kraje emitujące turystów do Izraela

REGION /KRAJ	1990	2000	2007	REGION /KRAJ	1990	2000	2007
EUROPA	615,5	1389,6	1301,6	AZJA	82,1	249,5	175,4
Austria	17,2	22,0	18,5	Uzbekistan	...	7,1	3,5
Ukraina	...	38,0	75,1	Indonezja	0,3	9,8	11,4
Włochy	33,7	171,4	81,8	Gruzja	...	3,8	5,2
Kraje skandynawskie	61,3	101,6	72,1	Indie	3,7	15,9	24,2
Niemcy	97,9	176,0	101,1	Turcja	6,1	9,3	15,7
Holandia	28,3	91,3	41,7	Japonia	6,4	18,1	10,8
Wielka Brytania	114,1	201,2	171,9	Jordan	7,1	77,9	11,5
Grecja	8,6	24,4	21,2	Chiny	0,5	9,8	10,0
Hiszpania	16,4	65,6	47,1	Korea	3,5	16,8	33,9
Polska	6,0	41,9	<u>80,0</u>	Kraje byłego ZSRR	...	7,3	12,3

Czechy	...	11,4	24,0				
Francja	118,4	202,4	246,0	AFRYKA	29,9	58,3	72,5
Rosja	...	74,6	193,4	Nigeria	0,6	9,3	32,4
Szwajcaria	31,2	32,8	23,8	Maroko	...	3,0	2,6
				Egipt	3,3	12,8	2,7
AMERYKA	314,2	684,1	683,2	RPA	19,9	20,6	19,3
USA	244,5	488,5	<u>541,6</u>				
Meksyk	5,9	37,9	18,4	OCEANIA	18,1	28,2	24,7
Kanada	30,8	55,0	59,3	Australia	14,4	23,4	21,6
Brazylia	10,5	25,3	20,4				
Argentyna	8,6	22,7	15,2				

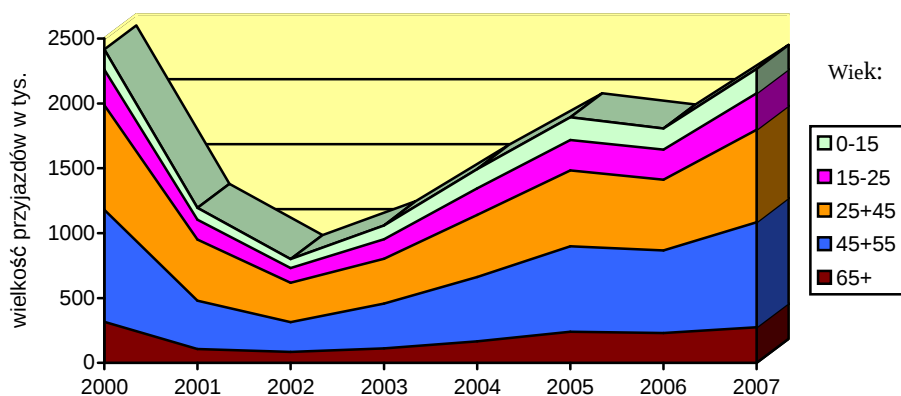
Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

Rysunek 18, Przyjazdy ze względu na cel podróży [%]

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

Rysunek 19, Struktura wiekowa turystów zagranicznych

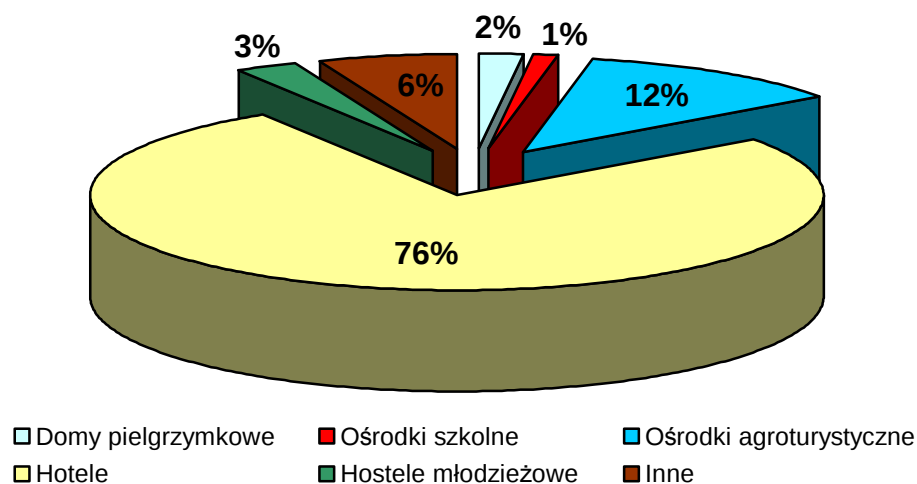

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

III.4. Baza noclegowa

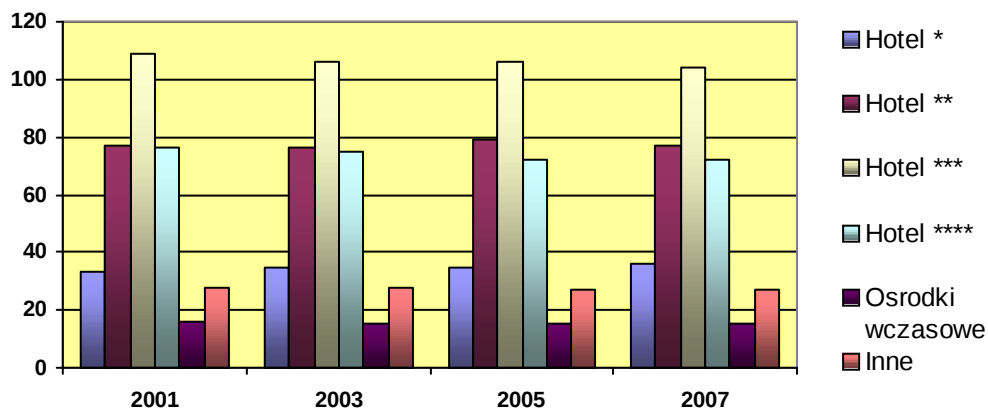
- W roku 2007 Ministerstwo Turystyki zanotowało 331 zarejestrowanych obiektów hotelarskich.
- Przypuszcza się, że liczba ta stanowi 76% miejsc noclegowych spośród wszystkich istniejących obiektów noclegowych w Izraelu.
- Zauważa się wzrost liczby miejsc noclegowych w Izraelu. Od roku 1990 liczba ta wzrosła ona o ok. 50%.
- Średnia liczba łóżek w pokojach hotelowych wynosi 2,3. W obiektach agroturystycznych lub większych ośrodkach noclegowych średnia liczba łóżek to 4.
- Mimo iż najpopularniejszymi destylacjami są duże miasta takie jak Jerozolima czy Tel Awiw-Jaffa, to najwięcej miejsc noclegowych znajduje się w rejonie Eliat (Wybrzeże Morza Czerwonego). W Jerozolima zajmowała pierwsze miejsce przed rokiem 1997.
- Kwatery agroturystyczne rozlokowane są głównie w rejonie północnym.
- Obłożenie miejsc noclegowych wynosi od 53% w rejonie północnym do 73% w Tel Awiwie. Wzrost wykorzystania obiektów hotelowych zauważany jest również w rejonie południowym.

Rysunek 20, Rodzaje obiektów noclegowych w Izraelu

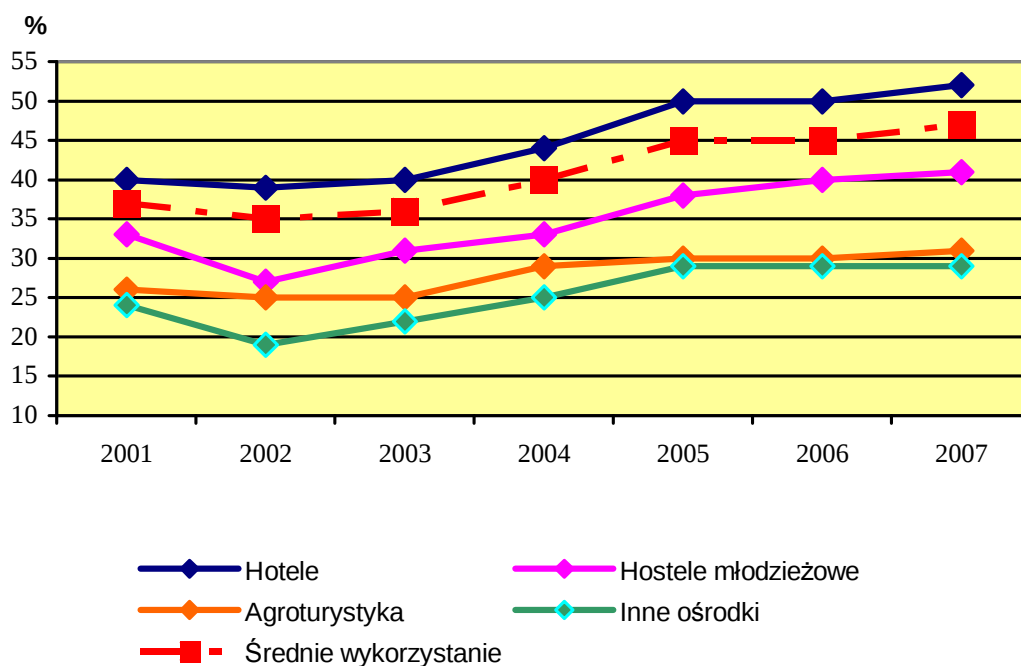
Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

Rysunek 21, Rodzaje obiektów noclegowych według kategorii

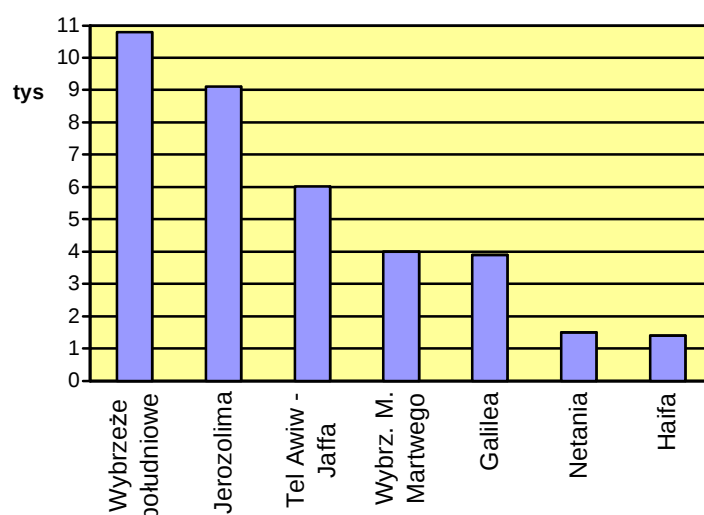
Źródło: Raport *Tourism 2007*, Central Bureau of Statistic in Israel

Rysunek 22, Średnie obłożenie w obiektach noclegowych

Źródło: Raport *Tourism 2007*, Central Bureau of Statistics Israel

Rysunek 23, Liczba pokoi noclegowych w poszczególnych regionach Izraela

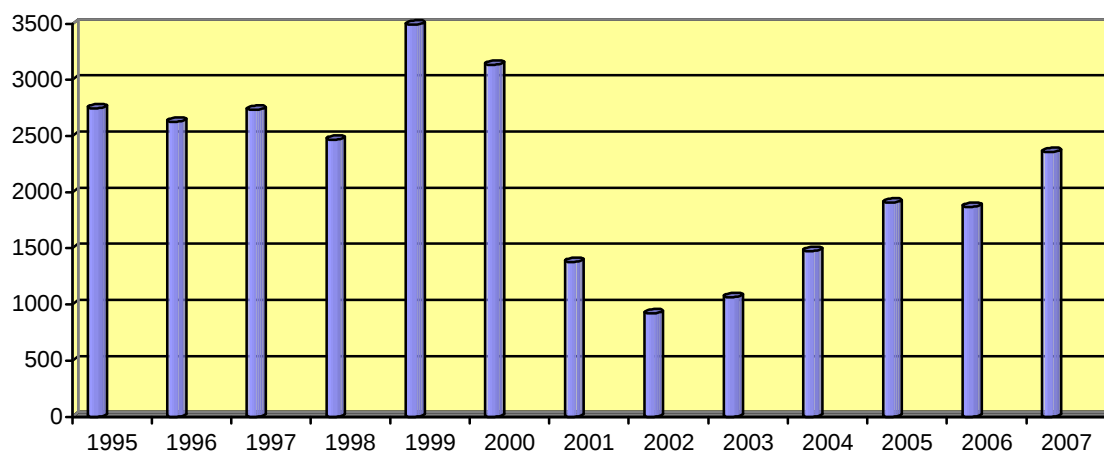
Źródło: *Raport Tourism 2007*, Central Bureau of Statistics Israel

III.5. Wpływ turystyki przyjazdowej na gospodarkę

- Szacuje się, że wkład turystyki w PKB Izraela w roku bieżącym może wynosić 6,3%. Jednocześnie World Tourism & Travel Council prognozuje, iż nastąpi spadek znaczenia turystyki w gospodarce kraju i wskaźnik ten będzie niższy w roku 2019 o około 0,6%.
- Liczba osób zatrudnionych w turystyce wynosi ok. 211 tys. osób, co daje ok. 7,6% osób zatrudnionych.
- Według obliczeń WT&TC aż 6% całkowitego eksportu stanowią towary wywiezione przez turystów przyjeżdżających do Izraela.
- Izrael zajmuje 51 miejsce na świecie pod względem wkładu turystyki w tworzenie PKB.⁴

⁴ Z Internetu: www.wttc.org; data odczytu 29-04-2009

Rysunek 24, Dochody z turystyki w mln \$

Źródło: *Raport Tourism 2007*, Central Bureau of Statistics Israel

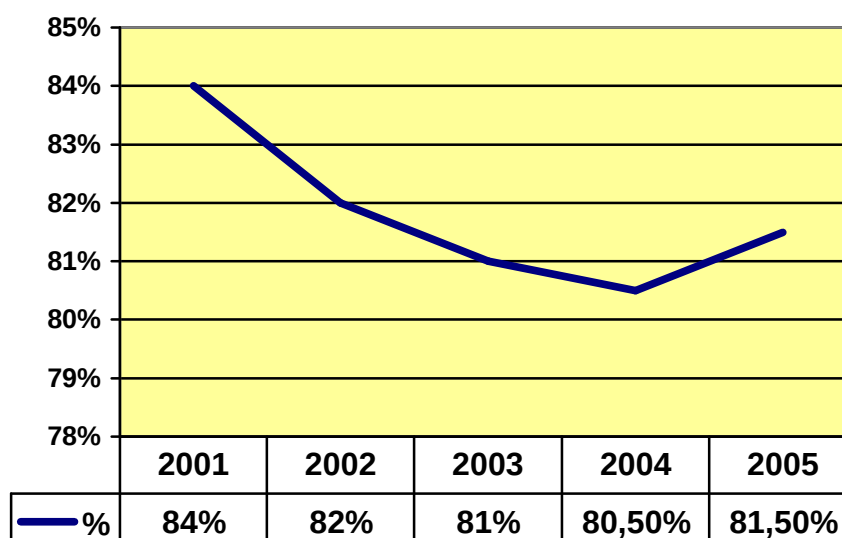
ROZDZIAŁ IV

ANALIZA RYNKU EMISJI TURYSTYCZNEJ

IV.1. Ogólna charakterystyka aktywności turystycznej Izraelitów.

- Mieszkańcy Izraela są aktywni turystycznie. Ponad 80% obywateli uczestniczy w wyjazdach turystycznych.
- Niewielką przewagę w turystyce mają wyjazdy zagraniczne nad wyjazdami krajowymi.
- Największą aktywnością turystyczną wykazują się osoby w wieku 25-45 lat.
- Podróże dzieci i młodzieży stanowią ok. 24% wszystkich wyjazdów.
- W wyjazdach dominują mężczyźni, co stanowi ok. 52% wyjazdów wszystkich turystów.

Rysunek 25, Aktywność turystyczna mieszkańców Izraela (w %)

Źródło: Raport Traveltourism Israel, Euromonitor International

Tabela 4, Aktywność Izraelitów według wieku (w %)

Wiek	2003	2004	2005
0-14	10,6	9,9	10,2
15-24	14,2	13,6	13,5
25-34	16,5	16,4	16,2
35-49	22,7	22,9	22,5
50-64	25,5	26,1	26,3
65 i więcej	10,5	11,1	11,3

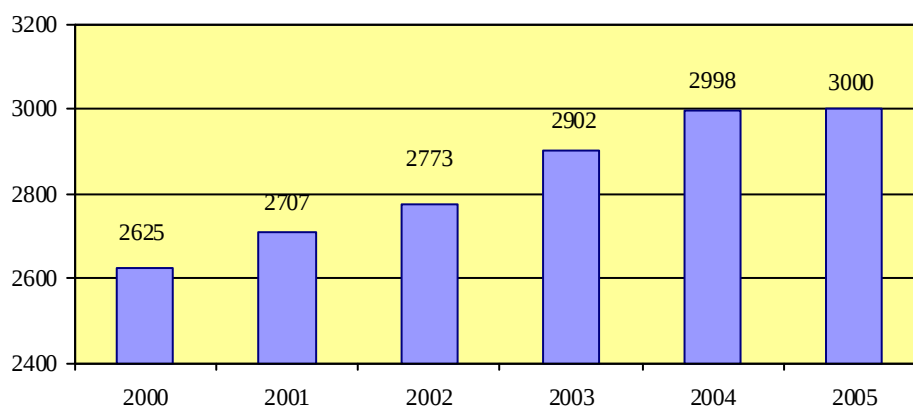
Źródło: Raport Traveltourism Israel, Euromonitor International

IV.2. Turystka krajowa

- W roku 2007 liczba turystów krajowych wzrosła do ok. 3 mln.
- Zauważa się niewielki lecz stały wzrost podróży krajowych po Izraelu.
- Zdecydowana większość wyjazdów krajowych to wyjazdy krótkookresowe (1-3 dni).
- W 2005 roku mieszkańcy Izraela wydali na podróże krajowe 25,05 mld NIS. W latach 2000-2006 wydatki na krajowe podróże wzrosły o 21,9%. Średnie wydatki Izraelitów na podróż krajową wynoszą około 8,2-8,4 tys. NIS i stopniowo wykazują tendencję wzrostową.⁵

⁵ Z raportu: Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela, IT, 2007, s.12

Rysunek 26, Wyjazdy turystyczne krajowe Izraelitów (w tys.)

Źródło: Raport Traveltourism Israel, Euromonitor International

Tabela 5, Struktura wiekowa turystów zarejestrowanych w hotelach

Wiek	2003	2004	2005
0-14	10,6	9,9	10,2
15-24	14,2	13,6	13,5
25-34	16,5	16,4	16,2
35-49	22,7	22,9	22,5
50-64	25,5	26,1	26,3
65 i więcej	10,5	11,1	11,3

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

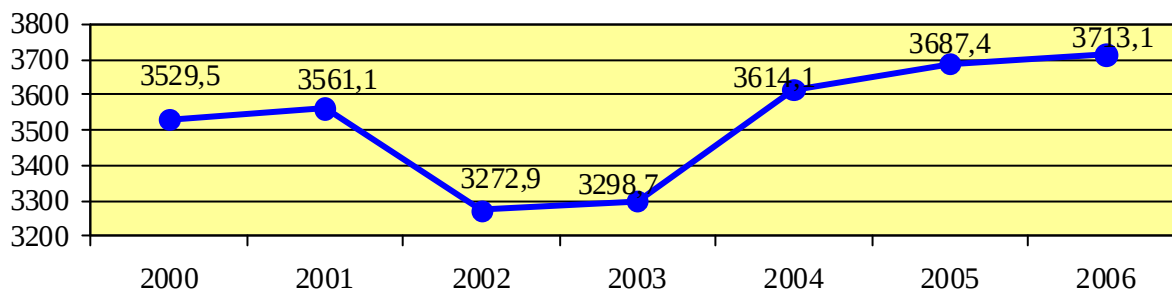
IV.3. Turystyka zagraniczna

Wielkość wyjazdów.

- Liczba wyjazdów zagranicznych w 2006 wynosiła ok. 3,7 mln. Wielkość ta od wielu lat wykazuje tendencje wzrostową.
- Wyjątkiem są lata 2002-2003, kiedy to po atakach terrorystycznych w USA nastąpił kryzys w turystyce na świecie. Wyjazdy zagraniczne zmalały wtedy o ok. 0,5 mln turystów.

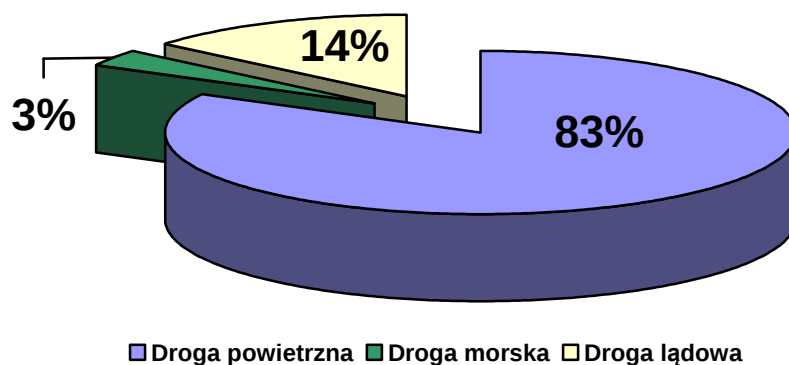
- W swoich podróżach turyście wykorzystują głównie transport lotniczy.

Rysunek 27, Licza podróży mieszkańców Izraela za granicę (w tys.)

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

Rysunek 28, Wykorzystanie środków transportu w wyjazdach zagranicznych

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

Charakter wyjazdów turystycznych.

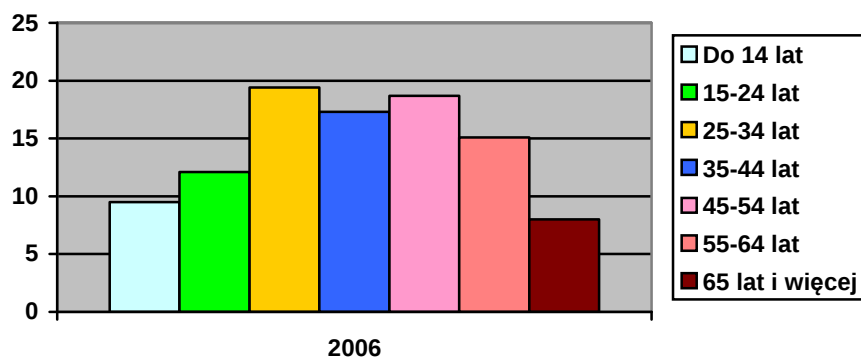
- W wyjazdach zagranicznych przeważają podróże krótkookresowe. Podróże jednodniowe, bez noclegu stanowią ok 4,5% wyjazdów zagranicznych.
- Średnia ilość dni za granicą wynosiła w 2007 aż 7,4 dnia I wartość ta stopniowo wzrasta od ok 10 lat.
- Uczestnicy podróży zagranicznych to głównie osoby w wieku 25-54 lat – ta grupa wiekowa stanowi ponad połowę ogółu wyjeżdżających za granicę mieszkańców Izraela.
- Struktura wiekowa turystów od kilku lat jest stabilna i nie zmienia się znacznie.

Tabela 6, Długość pobytu Izraelitów za granicą (%)

	2004	2005	2006	2007
Wyjazd bez noclegu	3,4	3,4	3,6	4,4
1-4 dni	32	32,6	30,5	31,3
5-9 dni	28,2	26,9	28	28,9
10-14 dni	10,6	10,4	11	10,5
15-19 dni	5,6	5,5	6,1	5,9
20-29 dni	5,8	5,9	5,8	5,7
Suma(mniej niż miesiąc)	85,6	85,1	84,9	85,7
	2004	2005	2006	2007
1 miesiąc	4,4	4,5	4,6	4,2
2-3 miesięcy	2,7	2,8	2,9	2,8
4-5 miesięcy	1,6	1,7	1,7	1,6
6-8 miesięcy	1,3	1,4	1,4	1,3
9-11 miesięcy	1,2	1,3	1,3	1,3
Rok i dłużej	2,3	2,4	2,3	2,2
Średnia ilość dni za granicą	7,8	7,6	7,5	7,4

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

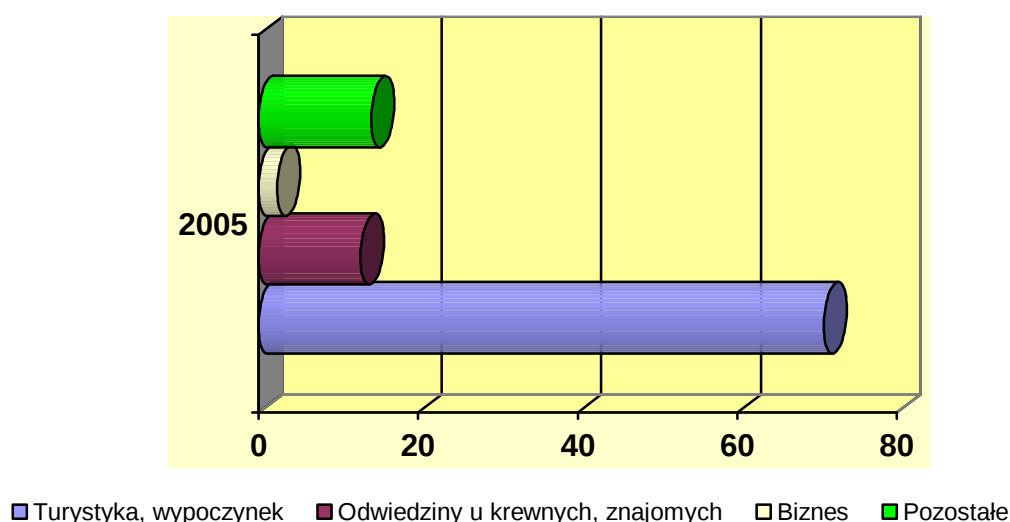
Rysunek 29, Struktura wiekowa turystów wyjeżdżających za granicę w roku 2006 (w %)

Źródło: Raport Tourism 2007, Central Bureau of Statistics Israel

- Około 71% wyjazdów zagranicznych deklarowana jest jako wyjazdy turystyczne i wypoczynkowe. Coraz więcej izraelskich turystów decyduje się na alternatywne formy turystyki, takie jak city break czy trekking.
- Kolejną sporą grupą celów w wyjazdach zagranicznych są wyjazdy do krewnych i znajomych. Jest to oczywiście spowodowane historią narodu żydowskiego, który żyje rozproszony po świecie w diasporze. Powoduje to tak wysoki procent wyjazdów w celach rodzinnych. Jest to w naturalny sposób powiązane z turystyką i wypoczynkiem, jednak główną motywacją do wyjazdu jest tęsknota za bliskimi.
- Turystyka biznesowa nie odgrywa wielkiej roli w turystyce wyjazdowej (ok 2%), jednak jej liczba podróży biznesowych stopniowo wzrasta.
- W 2005 roku mieszkańcy Izraela wydali na podróże zagraniczne 12,7mld NIS. W porównaniu z 2004 rokiem było to o 2,1% mniej (rok wcześniej, po spadku wydatków w 2003 r., zanotowano wzrost o 32,9%).
- W 2005 roku mieszkańcy Izraela wydawali średnio na osobę podczas podróży zagranicznej 3,4 tys. NIS. Średnie wydatki rosły do 2002 roku: w 2003 nastąpił gwałtowny spadek. Od tamtej pory średnia wielkość wydatków za granicą na jednego turystę ulega corocznym wahaniom⁶

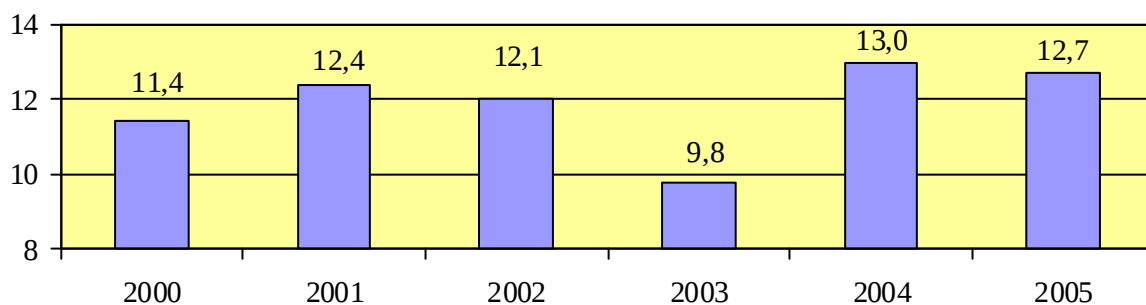
Rysunek 30, Cele wyjazdów zagranicznych Izraelitów (w %)

Źródło: Traveltourism Israel, Euromonitor International

⁶ Źródło: z raportu: Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela, IT, 2007, s.15.

Rysunek 31, Wydatki mieszkańców Izraela na podróże zagraniczne (w mld NIS)

Źródło: Travel tourism Israel, Euromonitor International

Kierunki zagraniczne

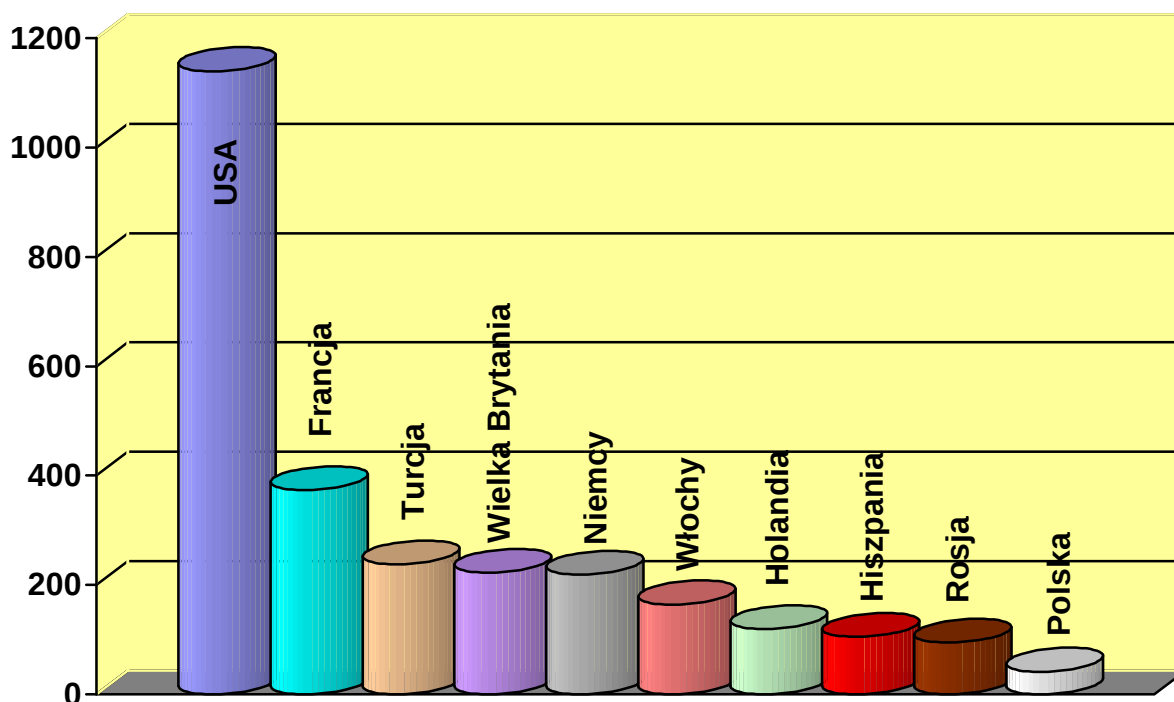
- Głównym kierunkiem w wyjazdach zagranicznych mieszkańców Izraela są Stany Zjednoczone Ameryki Płn. Powiązane jest to z celem podróży (odwiedziny u krewnych i znajomych), gdyż największe skupisko ludności Żydowskiej mieszka w USA.
- Ze względu na niewielką odległość dużym zainteresowaniem cieszą się kraje europejskie takie jak: Francja, Turcja, Włochy, Wielka Brytania czy Niemcy.
- Polska w ostatnim dziesięcioleciu znajdowała się na 10-14 miejscu pod względem najczęściej wybieranych destylacji turystycznych. Związane jest to z organizowanymi przez szkoły wycieczkami do miejsc związanych z Holocaustem.
- Zauważa się wzrost wyjazdów do krajów modnych i popularnych w ekskluzywnych kręgach na całym świecie – przykładem może być tu Tajlandia.
- Kolejną charakterystyczną cechą są przyzwyczajenia młodzieży izraelskiej. Często wybierają się oni w długą podróż zagraniczną przed wstąpieniem na uniwersytet lub rozpoczęciem kariery zawodowej. Do najpopularniejszych kierunków tych wyjazdów należą: rejon Azji i Pacyfiku (zwłaszcza Tajlandia, Indie i Australia) oraz Ameryka Południowa (przede wszystkim Argentyna, Brazylia, Peru i Boliwia). Wyjazdy te to najczęściej trampingi.
- Bliskie wyjazdy zagraniczne mieszkańców Izraela na krótki wypoczynek nad morzem to głównie podróże do Turcji, Grecji i Cypru.

Tabela 7, Liczba wyjazdów zagranicznych do poszczególnych państw (w tys).

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005
USA	1096,0	1038,0	980,0	1002,0	1032,0	1139,8
Francja	325,0	314,9	304,9	332,0	338,0	373,6
Turcja	196,5	202,9	209,3	214,0	222,0	237,8
Wielka Brytania	226,8	213,5	200,2	212,0	216,0	222,7
Niemcy	204,1	197,6	191,1	198,0	204,0	219,2
Włochy	151,2	143,8	136,5	133,0	145,0	164,3
Holandia	90,7	93,1	95,6	103,0	107,0	119,4
Hiszpania	75,6	80,6	85,5	90,0	98,0	105,1
Rosja	75,6	76,0	76,4	82,0	88,0	94,6
Grecja	52,9	56,5	60,1	67,7	71,0	77,5
Szwajcaria	68,0	66,3	64,6	68,0	70,0	77,4
Tajlandia	34,0	35,2	36,4	43,0	48,0	55,9
Cypr	30,2	30,6	30,9	35,0	38,0	43,3
Polska	26,5	29,6	32,8	36,0	40,0	41,5
Belgia	30,2	28,8	27,3	32,0	33,0	34,0
Rumunia	22,7	21,3	20,0	24,0	27,0	29,9
Austria	15,1	14,4	13,7	15,0	15,2	17,1
Pozostałe kraje	808,8	918,8	707,7	612,0	792,3	721,1
Razem	3 529,9	3 561,9	3 273,0	3 298,7	3 584,5	3 774,2

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela.

Rysunek 32, Najpopularniejsze kierunki wyjazdów zagranicznych w 2005
(wyjazdy w tys.)

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela

Branża turystyczna

- W roku 2009 w Izraelu istniało 30 zarejestrowanych touroperatorów i 308 agencji turystycznych.⁷
- Większość z nich zajmuje się zarówno turystyką przyjazdową jak i wyjazdową chociaż w ostatnich latach dochody z turystyki wyjazdowej przewyższały dochody z turystyki przyjazdowej.
- Wśród usług sprzedawanych przez biura podróży największym zainteresowaniem cieszyły się bilety lotnicze (ok33%). Świadczy to o fakcie, że spora część turystów organizuje wakacje za granicą głównie na własną rękę. Kolejną grupą są osoby, które wykupują jedynie zakwaterowanie w miejscu docelowym. Jest to zapewne spowodowane rozwojem turystyki biznesowej. Coraz większą popularnością cieszą

⁷ Źródło: <http://tourism.index.co.il/> data odczytu: 01-05-2009.

się pakiety tzw. City Break. Coraz więcej Izraelitów wykupuje krótkie, weekendowe wycieczki, najczęściej do większych miast europejskich.

Tabela 8, Wartość usług agencji turystycznych w mln NIS według kategorii usług

	2000	2005
Razem usługi podróżnicze	7 488,0	5 900,0
W tym według kategorii produktu		
- tylko zakwaterowanie	973,4	767,0
- przygoda/trekking	374,4	295,0
Wypoczynkowo-wakacyjny		
- city break	1 272,9	1 003,0
- rejsy wycieczkowe	372,6	118,0
- tylko przelot	2 471,1	1 947,0
- inne środki transportu	-	-
- fly & drive	376,7	354,0
- pakiety turystyczne	1 445,2	1 239,0
- ubezpieczenia turystyczne	63,7	59,0
- wymiana pieniędzy	97,6	88,5
- sprzedaż czeków podróżniczych	40,4	29,5

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela

- Izraelczycy w wyjazdach zagranicznych korzystają głównie z przewozów lotniczych. Izrael posiada 3 linie lotnicze: El Al Israel Airlines, Arkia Israel Airlines i Israir Airlines.
- Ponadto turyści mogą korzystać z usług 62 linii lotniczych z innych państw, które oferują loty z największych lotnisk w Izraelu.

Tabela 9, Lotniska w Izraelu

	ICAO	IATA	NAZWA LOTNISKA
LOTNISKA MIĘDZYNARODOWE			
Negev	LLOV	VDA	Ovda International Airport
Greater Tel Aviv	LLBG	TLV	Ben Gurion International Airport
LOTNISKA KRAJOWE			
Beersheba (Be'er Sheva)	LLBS	BEV	Be'er Sheva Airport (Teyman Airport or Sde Teiman Airport)
Eilat	LLET	ETH	Eilat Airport (J. Hozman Airport)
Haifa	LLHA	HFA	Haifa Airport (U. Michaeli Airport)
Herzliya (Herzlia)	LLHZ	HRZ	Herzliya Airport
Jerusalem	LLJR	JRS	Atarot Airport (Jerusalem International Airport) - currently in disuse
Kfar Sirkin			Kfar Sirkin Airfield
Megiddo	LLMG		Megiddo Airport
Kiryat Shmona	LLKS	KSW	Kiryat Shmona Airport
Rosh-Pina	LLIB	RPN	Rosh Pina Airport (Ben Ya'akov Airport)
Tel Aviv	LLSD	SDV	Sde Dov Airport (Dov Hoz Airport)

Źródło: www.en.wikipedia.org; data odczytu 01-05-2009

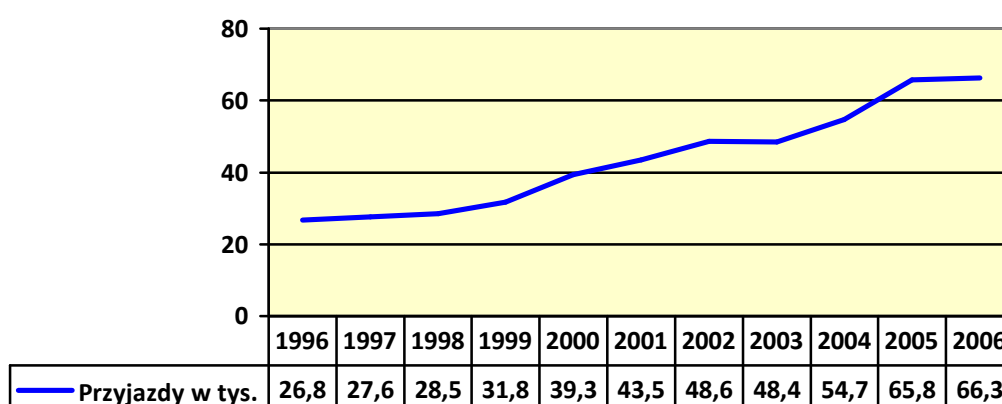
ROZDZIAŁ V

ZNACZENIE IZRAELSKIEGO RYNKU TURYSTYCZNEGO DLA POLSKI

V.1. Turystyka przyjazdowa z Izraela do Polski.

Wielkość przyjazdów

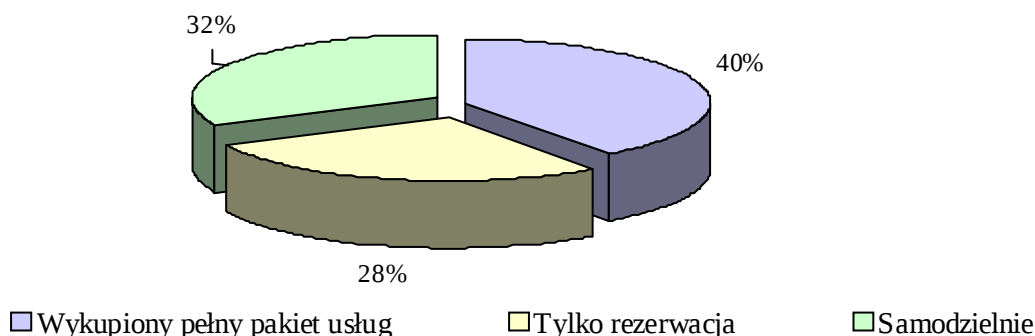
Rysunek 33, przyjazdy z Izraela do Polski w tys.

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela.

- Przyjazdy do Polski z Izraela sukcesywnie zwiększają się w dynamicznym, tempie z roku na rok.
- W roku 2006 Izrael znajdował się na 26 pozycji pod względem ilości turystów zagranicznych w Polsce.
- Udział przyjazdów mieszkańców Izraela w ogólnej liczbie przyjazdów turystów do Polski nadal jest niewielki: w 2006 roku wyniósł 0,4%. Należy jednak pamiętać, że dziesięć lat temu wynosił zaledwie 0,1%.
- W 2007 roku obserwowano ożywienie w ruchu przyjazdowym z Izraela.
- Charakterystyczny dla rynku izraelskiego jest wysoki udział przyjazdów do Polski organizowanych przez biura podróży (wykupiony pełny pakiet usług).

Rysunek 34, Sposób organizacji przyjazdów do Polski z Izraela (2006) w %.

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela

Środki transportu.

- Ze względu na dużą odległość w pomiędzy Polską a Izraelem główną rolę w podróżach odgrywają przewozy lotnicze.
- Połączenia lotnicze z Izraelem posiadają 2 lotniska w Polsce: Warszawa – Okęcie i Kraków Balice. W ciągu tygodnia dostępnych jest 5 lotów z Tel Awiwu do Warszawy (w tym jedno przez Kraków). Są to loty obsługiwane przez LOT oraz izraelskie linie El-Al.
- Transport samochodowy jest również wykorzystywany w przyjazdach do Polski na poziomie 8%.
- Pozostałe środki transportu mają marginalny udział w przyjazdach z Izraela.

Zakwaterowanie.

- Turyści Izraelscy praktycznie zawsze wybierając się do Polski, odwiedzają kilka miast. Powoduje to, że w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania jest ich zarejestrowanych blisko dwukrotnie więcej, niż przekroczyło granicę naszego kraju. W 2006 roku w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania zostało zarejestrowanych 128,6 tys. turystów z Izraela, co oznacza, że jeden turysta izraelski korzystał z 2 obiektów noclegowych podczas jednego pobytu w Polsce.

- Udział mieszkańców Izraela wśród ogółu korzystających z bazy noclegowej wynosił w ostatnich latach około 3%, gdy udział turystów izraelskich w przyjazdach turystów do Polski ogółem wynosił niecałe 0,5%.
- W latach 2004-2006 obserwuje się stały wzrost liczby Izraelczyków korzystających z bazy zbiorowego zakwaterowania (średnio rocznie o 2,3%). Systematyczny wzrost wykazuje też liczba gości z Izraela zatrzymujących się w hotelach (średnio rocznie o 2,4%).
- W 2006 roku średni pobyt gości z Izraela w obiekcie noclegowym zbiorowego zakwaterowania trwał 1,9 nocy. Pamiętajmy jednak, że większość turyści izraelscy często przemieszczają się po Polsce, więc średnia łączna długość pobytu turystów z Izraela w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania wynosiła 3,6 noclegu.

Tabela 10, Turyści z Izraela według rodzajów bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania

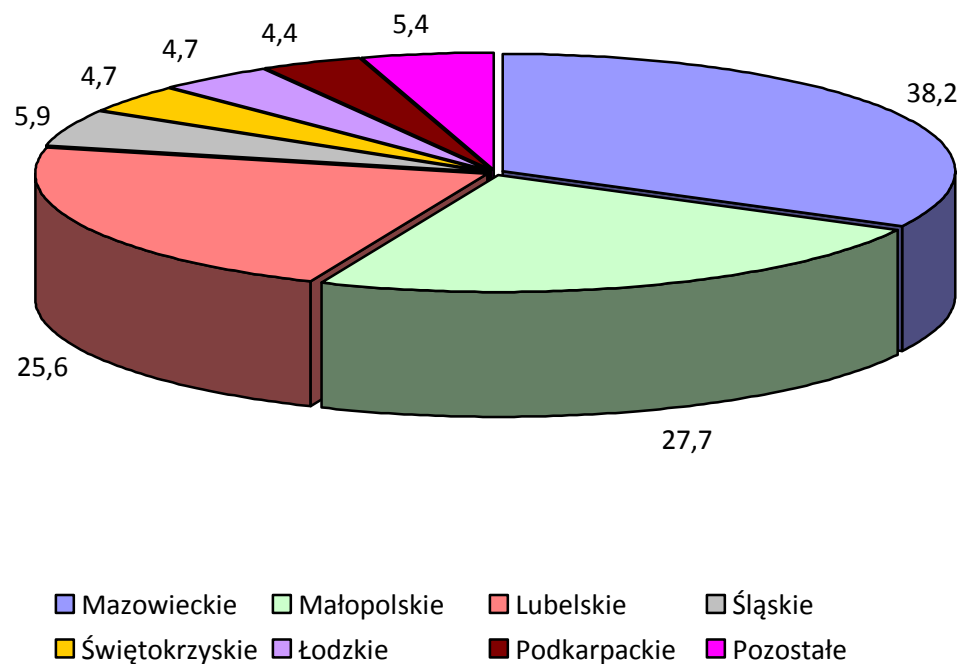
Rodzaj bazy	Korzystający w tys. (2006)
Hotele	125,6
Pensjonaty	0,2
Inne obiekty hotelowe	0,6
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	1,0
Zakłady uzdrowiskowe	0,3
Pozostałe obiekty niesklasyfikowane	0,6
Inne obiekty	0,3
Razem korzystający	128,6

Źródło: Instytut turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela.

- Rozmieszczenie turystów z Izraela w obiektach noclegowych na terenie Polski rozkłada się nierównomiernie.
- W 2006 roku 75,9% korzystających przypadało na dwa województwa: mazowieckie (prawie wyłącznie Warszawa) i małopolskie (prawie wyłącznie Kraków). Trzecim województwem o największej liczbie korzystających było

lubelskie (19,9%). Ponadto znaczniejszą liczbę zanotowano w śląskim, świętokrzyskim, łódzkim, podkarpackim i podlaskim. Na pozostałe osiem województw przypadało zaledwie 3,6% korzystających.

Rysunek 35, Zakwaterowanie turystów izraelskich według województw w 2006 (w tys)

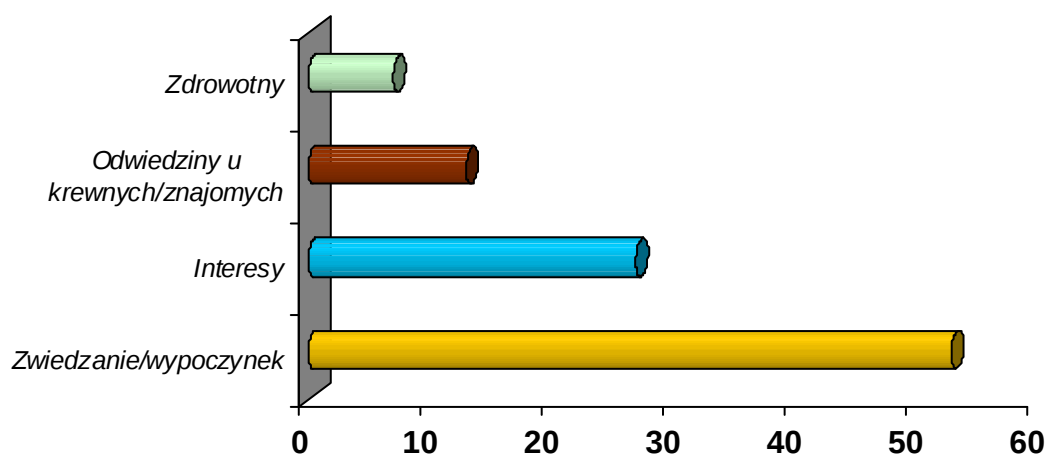
Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela

Cele i motywy przyjazdów

- Do najczęstszych motywów przyjazdu izraelitów do Polski należą: turystyka i wypoczynek, interesy oraz odwiedziny u krewnych lub znajomych.
- Dominują przyjazdy typowo turystyczne – ok.53%, a na drugim miejscu znajduje się turystyka biznesowa i przyjazdy te związane są przede wszystkim z prowadzeniem samodzielnych interesów.
- Z przyjazdami w celach turystycznych wiążą się podróże związane z historią narodu żydowskiego w Polsce oraz wyjazdy do miejsc związanych

z holokaustem. Motywy religijne wymieniane są przez izraelskich turystów bardzo rzadko, gdyż jak wiemy Żydzi nie pielgrzymują do obiektów sakralnych.

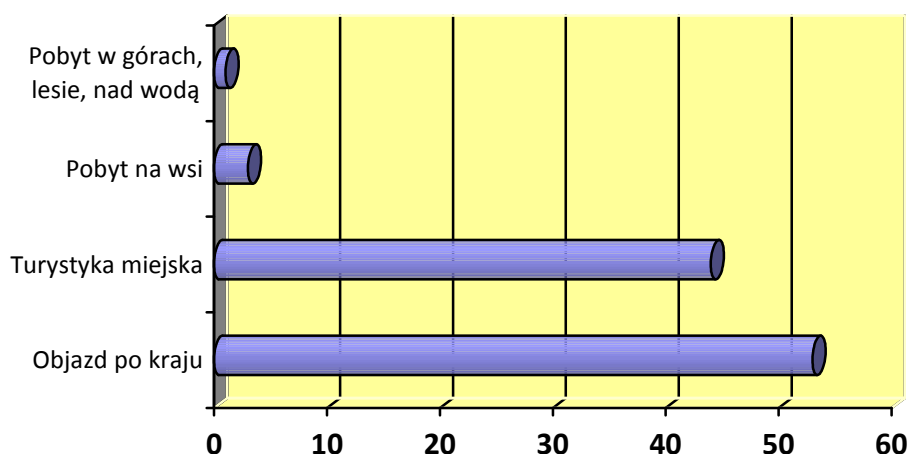
Rysunek 36, Struktura ruchu przyjazdowego z Izraela do Polski według celów w 2006 roku (udział w %)

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela..

- Dominującą formą spędzania czasu wolnego w Polsce są wycieczki objazdowe po wybranych miastach lub regionach kraju.
- Zauważa się wzrost zainteresowania turystyką miejską – stąd tak duży procent odwiedzin w Warszawie i Krakowie.
- Formy wypoczynkowe mają marginalne znaczenie w przyjazdach Izraelitów do Polski. Jedynie niewielki odsetek korzysta z usług agroturystycznych lub spędza czas w górach czy na pojezierzach.

Rysunek 37, Sposób spędzania czasu podczas pobytu w Polsce w 2006 (udział w %)

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela..

Struktura demograficzna turystów

- Wśród turystów z Izraela przeważają mężczyźni.
- Około 80 % turystów izraelskich to osoby młode, w wieku do 44 lat.
- Zdecydowanie większość to turyści z wykształceniem średnim lub wyższym.
- W roku 2006 zauważa się znaczący spadek przyjazdów młodzieży uczącej się. Wzrósł natomiast odsetek turystów polskiego pochodzenia.

Tabela 11, Struktura turystów z Izraela według cech społeczno-demograficznych

	2004	2006
	Turyści z Izraela	Turyści z Izraela
Płeć		
Mężczyzna	72	63
Kobieta	26	37
Brak danych	2	0

	2004	2006
	Turyści z Izraela	Turyści z Izraela
Wiek		
Do 24 lat	71	44
25-34	0	13
35-44	24	22
45-54	2	12
55 i więcej	0	9
Brak danych	2	0
Wykształcenie		
Wyższe	24	44
Średnie	74	56
Podstawowe	0	0
Brak danych	2	0
Inne informacje o turystach		
Pracują	26	84
Uczą się	71	4
Polskie pochodzenie	0	13

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela..

.

Wydatki w Polsce

- Turyści z Izraela wydają średnio w wyjazdach więcej niż przeciętny turysta zagraniczny.
- Corocznie zauważa się wzrost wydatków tych turystów, co może być spowodowane wzrostem przyjazdów turystów biznesowych, którzy są w stanie wydać więcej pieniędzy w miejscu docelowym.

- Wielkość wpływów z tytułu przyjazdów turystów izraelskich do Polski została oszacowana w 2006 roku na 72,0 mln zł, a w 2005 – na 56,0 mln. Przekraczały one m. in. wpływy od turystów irlandzkich (58 mln), czeskich (51 mln), portugalskich (34 mln), greckich (32 mln) czy słowackich (22 mln). Należy jednak pamiętać, że w ogólnej sumie wpływów Polski z turystyki duży udział mają wydatki odwiedzających jednodniowych, zwłaszcza z krajów sąsiedzkich. Dlatego też w dochodach Polski z turystyki wpływy z rynku izraelskiego nie mają większego znaczenia: ich udział kształtuje się na poziomie 0,3%, podobnie jak pod koniec lat dziewięćdziesiątych.⁸

Tabela 12, Przeciętne wydatki turystów izraelskich na podróż do Polski (w zł)

Wydatki	2005	2006
Na podróż	851	1086
Na jeden dzień pobytu	118	181

Źródło: Instytut Turystyki, Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela..

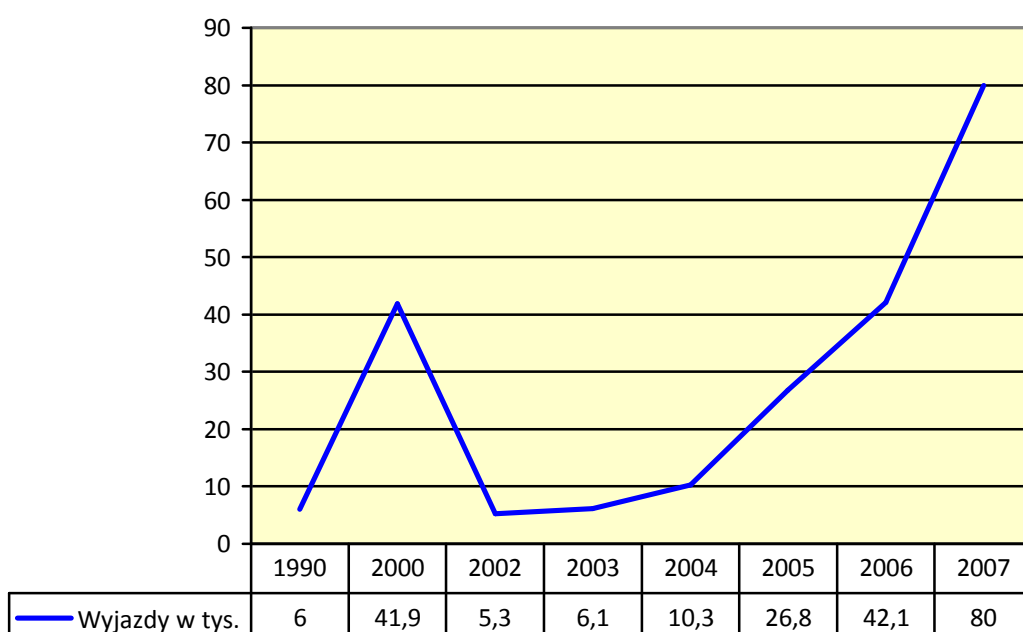
V.2. Turystyka wyjazdowa z Polski do Izraela.

- W roku 2007 udział polskich turystów w ogólnej strukturze odwiedzających Izrael oscylował wokół wartości 3,5%.
- W latach 1990- 2000 zauważa się wysoki wzrost wyjazdów do Izraela.
- Spadek w latach 2000-2003 spowodowany jest zapewne ogólnym spadkiem podróży na świecie, który był wynikiem ataków terrorystycznych w USA i nie tylko.
- Od roku 2004 zauważa się dynamiczny wzrost popularności do Izraela. Jest to zapewne spowodowane otwarciem połączeń lotniczych do Izraela i ogólnym wzrostem aktywności turystycznej Polaków.

⁸ Z raportu: *Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela, IT, 2007, S.32., ..*

- Według raportu Centralnego Biura Statystycznego Izraela z sierpnia 2008, który zawiera m.in. dane dotyczące turystyki przyjazdowej, Polacy znajdują się obecnie na trzecim miejscu spośród narodów europejskich, odwiedzających Izrael w ostatnich miesiącach. Wyprzedzili nas tylko Brytyjczycy i Francuzi.⁹
- Głównym celem wyjazdów do Izraela wśród Polaków są wyjazdy o charakterze turystycznym oraz pielgrzymkowym.

Rysunek 38, Wielkość wyjazdów Polaków do Izraela

Źródło: *Raport Tourism 2007*, Central Bureau of Statistics Israel

V.3. Rok polski w Izraelu

- Rok Polski w Izraelu, który trwa od wiosny 2008 do wiosny 2009 jest wspólną inicjatywą polskiego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

⁹ Z czasopisma: „Aktualności, Polacy w turystycznej czołówce.” Rynek turystyczny 2008, nr10.

- Program Roku powstał we współpracy z polskimi i izraelskimi partnerami. Jest efektem wizyt studyjnych ponad 100 kuratorów, managerów kultury, artystów i dziennikarzy, którzy w ciągu półtora roku przygotowań odwiedzili Polskę.¹⁰
- Głównym celem Roku Polskiego w Izraelu jest zbliżenie społeczeństw Polski i Izraela poprzez wzmocnienie kontaktów kulturalnych, a także gospodarczych, naukowych i turystycznych oraz zapoczątkowanie długoterminowej współpracy między instytucjami obu krajów.
- Szczegóły programu Roku Polskiego w Izraelu już wkrótce pojawią się na stronie internetowej projektu www.poland-israel.org. Witryna ta będzie najważniejszym narzędziem informacyjno-promocyjnym Roku Polskiego w Izraelu 2008/2009. Nowoczesna grafika oraz trzy wersje językowe (polska, angielska i hebrajska) mają przyciągnąć szeroki krąg międzynarodowych odbiorców i zainteresować ich polską kulturą prezentowaną w Izraelu.

¹⁰ Z Internetu: www.mk.gov.pl; data odczytu 02-05-2009

ZAKOŃCZENIE

Izrael jest państwem ciągle rozwijającym się pod względem ruchu turystycznego. Wzrost wyjazdów i przyjazdów do tego państwa powoduje ciągły rozwój w infrastrukturze oraz usługach turystycznych.

Analiza przyjazdów turystycznych do Izraela, mimo iż jest silnie uzależniona od sytuacji politycznej w tym regionie i konfliktów zbrojnych czy ataków terrorystycznych, to z niewielkimi wahaniami wykazuje tendencje wzrostowe. Do Izraela podróżują głównie młodzież i dorośli pracujący. Mimo iż tak wielki odsetek podróży połączony jest z odwiedzinami u krewnych i znajomych to bezsprzecznie jest on powiązany z turystyką. Coraz więcej Europejczyków, nie bojąc się zagrożeń decyduje się na podróż do Izraela w celach turystycznych i religijnych, odwiedzając głównie największe aglomeracje miejskie tego państwa.

Również mieszkańcy Izraela choć spokojnie to równie konsekwentnie zwiększają swoją aktywność turystyczną. Mimo iż tak wielki procent z nich podróżuje głównie do USA, odwiedzając mieszkające tam społeczności żydowskie, to można zauważyć wzrost zainteresowania państwami europejskimi. Coraz większy udział mają również dalekie podróże i alternatywne formy turystyki. Wzrost ruchu turystycznego w tym regionie powoduje rozwój usług turystycznych. Coraz więcej biur podróży ma możliwość obiecującego funkcjonowania na terenie Izraela.

Systematycznie notuje się wzrost podróży z Izraela do Polski i w przeciwnym kierunku. Elementy wspólnej historii, zabytki i dziedzictwo narodowe Polski wydaje się być interesującym powodem do przyjazdów Izraelitów. Głównymi miejscami koncentracji są miasta, a turyści cechują się dużą mobilnością odbywając podróże objazdowe po Polsce.

Również Polacy w ostatnich latach wykazują duże zainteresowanie Izraelem, jako destylacją turystycznym. Izrael przestaje się kojarzyć jako miejsce ciągłych konfliktów różnych wyznań. Zaczyna być natomiast obszarem atrakcyjnym, gdzie turysta może nie tylko zwiedzać najpiękniejsze zabytki świata i poznać ludzi różnych kultur, ale również może wypocząć w ekskluzywnych nadmorskich kurortach.

Wspólne zainteresowanie wyjazdami turystycznymi między Polską a Izraelem spowodowało szereg działań marketingowych, mających na celu rozwój współpracy w branży turystycznej i nie tylko. Kampania „Rok Polski w Izraelu” wydaje się być ważnym punktem w ważnych dla obu narodów interakcjach polsko-izraelskich.

BIBLIOGRAFIA

Opracowanie książkowe:

Bell B. [red.], *Insight Guides – Izrael*, Apa Publications GmbH& Co., Londyn, 2005.

Kruczek Z. [red.], *Kraje pozaeuropejskie: zarys geografii turystycznej*, Proksenia, Kraków, 2002.

Raporty:

Raport „*Analiza turystyki przyjazdowej do Polski z Izraela*”, IT, Warszawa ,2007

Raport “*The World Factbook*” – Central Bureau of Investigation,

Raport “*Tourism 2007*”, Central Bureau of Statistics Israel

Raport „*Travel Tourism Israel* ”, Euromonitor International

Czasopisma:

Rynek Turystyczny, 2008, nr10.

Strony internetowe:

<http://www.cia.gov>- Central Bureau of Investigation

<http://www.cbs.gov.il> – Centralne Biuro Statystyczne w Izraelu

http://www.euromonitor.com/Travel_and_Tourism_in_Israel - Euomonitor

<http://www.intur.com.pl> – Instytut Turystyki

<http://www.poland-israel.org> – Rok Polski w Izraelu

<http://www.pot.gov.pl> – Polska Organizacja Turystyki

<http://www.proto.pl/wywiady> - Wortal Public Relations

<http://www.wttc.org/> - Word Tourism & Travel Council

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1, Mapa Izraela	5
Rysunek 2, Wzgórza nad jez. Tyberiackim	6
Rysunek 3, Struktura wiekowa ludności izraelskiej	8
Rysunek 4, Prezydent Szymon Peres	9
Rysunek 5, Akka - panorama wybrzeża	12
Rysunek 6, Hajfa - ogrody beheitów	13
Rysunek 7, Jerozolima - panorama miasta	15
Rysunek 8, Nazaret - Bazylika Zwiastowania	16
Rysunek 9, Ejlat	17
Rysunek 10, Przyjazdy do poszczególnych regionów turystycznych na świecie	18
Rysunek 11, Udział poszczególnych subregionów w ruchu turystycznym w Europie	19
Rysunek 12, Przyjazdy turystów do Izraela (1990-2007)	20
Rysunek 13, Przyjazdy wg wykorzystanych środków transportu	20
Rysunek 14, Długość pobytu turystów w Izraelu	21
Rysunek 15, Procentowy udział przyjazdów zorganizowanych przez biura podróży	21
Rysunek 16, Najpopularniejsze destynacje w Izraelu (2006)	22
Rysunek 17, Wielkość przyjazdów grupy najczęściej odwiedzających Izrael	23
Rysunek 18, Przyjazdy ze względu na cel podróży	24
Rysunek 19, Struktura wiekowa turystów zagranicznych	24
Rysunek 20, Rodzaje obiektów noclegowych w Izraelu	25
Rysunek 22, Średnie obłożenie w obiektach noclegowych	26
Rysunek 23, Liczba pokoi noclegowych w poszczególnych regionach Izraela	27
Rysunek 24, Dochody z turystyki	28
Rysunek 25, Aktywność turystyczna mieszkańców Izraela	29
Rysunek 26, Wyjazdy turystyczne krajowe Izraelitów	31
Rysunek 27, Licza podróży mieszkańców Izraela za granicę	32
Rysunek 28, Wykorzystanie środków transportu w wyjazdach zagranicznych	32
Rysunek 29, Struktura wiekowa turystów wyjeżdżających za granicę	33
Rysunek 30, Cele wyjazdów zagranicznych Izraelitów	34
Rysunek 31, Wydatki mieszkańców Izraela na podróże zagraniczne	35
Rysunek 32, Najpopularniejsze kierunki wyjazdów zagranicznych w 2005	37
Rysunek 33, przyjazdy z Izraela do Polski w tys.	40
Rysunek 34, Sposób organizacji przyjazdów do Polski z Izraela (2006)	41
Rysunek 35, Zakwaterowanie turystów izraelskich według województw	43
Rysunek 36, Struktura ruchu przyjazdowego z Izraela do Polski według celów	44
Rysunek 37, Sposób spędzania czasu podczas pobytu w Polsce w 2006	45
Rysunek 38, Wielkość wyjazdów Polaków do Izraela	48

SPIS TABEL

Tabela 1, Informacje ogólne o Izraelu.....	5
Tabela 2, Sektory gospodarki	10
Tabela 3, Wybrane kraje emitujące turystów do Izraela	23
Tabela 4, Aktywność Izraelitów według wieku	30

Tabela 5, Struktura wiekowa turystów zarejestrowanych w hotelach.....	31
Tabela 6, Długość pobytu Izraelitów za granicą	33
Tabela 7, Liczba wyjazdów zagranicznych do poszczególnych państw	36
Tabela 8, Wartość usług agencji turystycznych w mln NIS według kategorii usług.....	38
Tabela 9, Lotniska w Izraelu	39
Tabela 10, Turyści z Izraela według rodzajów bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania	42
Tabela 11, Struktura turystów z Izraela według cech społeczno-demograficznych.....	45
Tabela 12, Przeciętne wydatki turystów izraelskich na podróż do Polski.....	47

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. „Rok polski w Izraelu”.

- Wywiad o promocji Polski w Izraelu przez Polską Organizację Turystyki

„Redakcja PRoto: Niedawno POT ogłosił wyniki przetargu na kreację spotu promującego Polskę w Izraelu. Czy to część większej kampanii promocyjnej?

Barbara Tutak, Starszy Specjalista, Departament Promocji Polskiej Organizacji Turystycznej: Cała kampania jest częścią trwającego właśnie Roku Polskiego w Izraelu, którego inicjatorem jest polskie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Koordynatorem programu kulturalnego w jego ramach jest Instytut Adama Mickiewicza, zaś POT zajmuje się promocją turystyczną naszego kraju. Część zadań, przygotowawczych, została zrealizowana jednak już w zeszłym roku. Były to działania PR-owskie, organizowaliśmy m.in. spotkania z dziennikarzami po to, żeby już na koniec roku czy na przełomie 2007/2008 Polska pojawiała się w izraelskich mediach, w magazynach, gazetach codziennych, w radiu czy telewizji. Przygotowaliśmy także warsztaty dla izraelskich biur podróży tak, żeby dotarła do nich oferta polska. Chodziło o to, żeby - gdy zwiększy się popyt na informacje i na chęć odwiedzenia naszego kraju - taką ofertę można było już w katalogach znaleźć. Dotychczas nie było takich ofert w hebrajskiej wersji. Chcieliśmy dotrzeć do 12 touroperatorów izraelskich organizujących obecnie turystykę wyjazdową z Izraela do Polski z konkretnymi produktami.

Red.: Jakimi?

BT: Postawiliśmy na przybliżenie turystyki kulturowej, czyli zwiedzanie polskich miast i obiektów UNESCO, turystyki aktywnej – wypoczynku dla młodzieży i oferty SPA, ponieważ zostało do nas zgłoszone przez biura zapotrzebowanie na tego typu usługi, z ukierunkowaniem na biznesmenów czy kobiety.

Chodzi o produkty turystyczne, które wykraczają poza dotychczasowe, stereotypowe postrzeganie Polski przez Izraelczyków wyłącznie przez pryzmat Holocaustu.

Red.: Czy dotychczasowa turystyka, miejsca odwiedzane przez Izraelczyków, nie pogłębiała właśnie tych stereotypów?

BT: Trzeba powiedzieć, że dotychczas oferowano rzeczywiście zwiedzanie głównie miejsc związanych z Holocaustem lub miejsc, w których mieszkali Żydzi polscy. Wszystko, co miało coś wspólnego z dziedzictwem kulturowym czy historią wchodziło w zakres oferty turystycznej.

Natomiast od paru lat zaczyna się zmieniać ten sposób prezentowania Polski, nawet w ofertach biur organizujących wycieczki dla młodzieży, których celem jest odwiedzenie miejsc takich jak Oświęcim, to oferta ta jest połączona np. ze zwiedzaniem Krakowa czy Wieliczki. Jest chęć pokazania tego kraju w inny sposób, z pokazaniem tego, co jest ciekawe turystycznie w naszym kraju.

Red: Wracając do samego spotu. Jaki projekt wygrał? Co brali Państwo pod uwagę przy wyborze zwycięskiego filmu?

Cezary Molski, Starszy Specjalista, Departament Promocji POT: Chodziło nam o to, żeby przede wszystkim przełamać dotychczasowe myślenie o Polsce, ale i o to, by spot miał element fabuły, który będzie nośnikiem treści turystycznej, a z drugiej strony może wyjść poza przekaz reklamowy i wejść w inne poziomy przekazu marketingowego. Zaznaczyliśmy to także tworząc brief promocyjny do konkursu prowadzonego w ramach zamówień publicznych, w którym ostatecznie udział wzięło 10 agencji. Chcieliśmy trafić z przekazem o nowej Polsce w sposób atrakcyjny. Dlatego wybraliśmy spot firmy Vena Art. Spełniała ona funkcje formalne, ale i merytoryczne.

Red: Od kiedy spot będzie można oglądać?

CM: Chcemy, żeby spot był gotowy do 10 października; chcielibyśmy, by od połowy października spot mógł być wyświetlany w 34 kompleksach kinowych, na ponad 100 ekranach w Izraelu. Takie są plany na ten rok, bo tymczasem taki jest budżet kampanii. W następnym roku chcemy działania te kontynuować na większej liczbie nośników. Emisja spotu w ramach kampanii potrwa miesiąc.

Red.: Ale to nie jest jedyny element kampanii?

BT: W tym roku jeszcze w przededniu uroczystego otwarcia Roku Polski w Izraelu zorganizowano warsztat zatytułowany „Imagine Poland” dla dziennikarzy i touroperatorów. Ukazała się kampania wizerunkowa w magazynie Travel News i w Gazecie Codziennej docierającej do 300 tysięcy odbiorców i od dwóch tygodni nasze bannery promocyjne umieszczone są na lotnisku Ben Guriona w Tel-Awiwie. Chcemy ukazywać się możliwie często i w wielu miejscach i zaczynać kojarzyć się tylko pozytywnie. Bannery, o których wspomniałam, wiszą w miejscu, gdzie przechodzi się odprawę paszportową. Agencja, która nam doradzała w ich kreacji ma umowę na wyłączność na ich ekspozycję. Mamy dwa billboardy i dwa podejścia. Z jednej strony to pokazanie Polski jako miasta europejskiego, z możliwościami zakupowymi i inwestycyjnymi, druga wersja to postawienie na stronę duchową. Zmieniliśmy podejście – odeszliśmy od promocji kultury miejskiej czy regionalnej, nowy przekaz ma odwołać się do nowych wartości, pobudzić wyobraźnię. To, co robi na Izraelczykach ogromne wrażenie to jest zieleń polska, to właśnie chcemy pokazać, polską przyrodę.

CM: Braliśmy udział w niszowych Targach Sztuki i Rzemiosła organizowanych w sierpniu w Jerozolimie, znaleźliśmy artystki z województwa łódzkiego (Łowicz) i małopolskiego, które pokazywały swoje rękodzieła. Stoisko przyciągnęło bardzo wielu odwiedzających.

BT: Chcieliśmy też pokazać, co się dzieje dziś. Były więc wizualizacje, foldery zachęcające do spędzenia aktywnie czasu w Polsce.

CM: Oprócz tego postawiliśmy także na w Internet – chodzi o dotarcie do turystów korzystających z portali turystycznych, zadbaliliśmy o to, by na popularnym portalu LAMETAYEL ukazały się praktyczne informacje typu, gdzie można zjeść, gdzie można wyjść wieczorem, gdzie się zabawić.

Red. Do kogo kierowana jest ta kampania?

BT: Kampania jest przede wszystkim kierowana do młodych ludzi, w wieku 17-30, ze szczególnym uwzględnieniem grupy 17-25. Znając motywy ich podróży, chcieliśmy podkreślić te wartości, o których wiemy, że je lubią, takie jak atmosfera, ludzie, zakupy.

Red. O czym opowiada spot?

CM: Młody Żyd znajduje na drzwiach mieszkania znajomych karteczkę – We are in Poland. Potem pokazywane jest, w filmowym, migawkowym skrócie, kilka miejsc, które można odwiedzić w Polsce. Są to i zabytki (Stary Rynek w Krakowie), ale także miejsca, w których można się zrelaksować, miło spędzić czas – takie jak spa, klub jazzowy czy

możliwości turystyki aktywnej: wspinaczka, rower, nowoczesność. Żółta karteczka na drzwiach ma być głównym elementem fabuły spotu i pojawiać się także w kolejnych odsłonach kampanii i związanych z nią działaniach. Te wszystkie sceny chcieliśmy jakoś połączyć w fabułę - stąd wybór padł na koncepcję prostej i znanej z codzienności formy „żółtej karteczki”, która przekazuje zasadniczą treść - dokąd należy się udać w ciekawą i różnorodną podróż.

Red.: Czy działania promocji Polski w Izraelu skończą się wraz z trwaniem Roku Polskiego w Izraelu?

BT: To, że Polska ma promować się w Izraelu właśnie z powodu Roku Polskiego jest świetnym pretekstem do podejmowania przez POT działań tego typu. Nie znaczy to jednak, że nie były one podejmowane wcześniej i nie będą kontynuowane. Ta impreza wpisuje się doskonale w naszą strategię oraz dotychczasowe działania promocyjne. Dlatego kontynuowane będą podróże studyjne dla dziennikarzy, by tę właśnie grupę zainteresować walorami naszego kraju, ofertą inną od powszechnie znanej i kojarzonej. Naturalnie nastawiamy się na młodzież, bo to jest segment, przez który może utrwać się wizerunek Polski, którego nie chcemy. Dlatego w briefie motywem przewodnim dla każdego działania, zakładanego w ramach promocji Polski podczas Roku Polskiego w Izraelu, jest to grupa dominująca. Natomiast trzeba także pamiętać o tym, że przyjazdów z Izraela do Polski to jest rocznie 66 tysięcy. To jest relatywnie mało, w porównaniu z innymi rynkami. Trzeba pamiętać, że Izraelczycy odbywają 3 miliony podróży, choć populacja to 6 milionów. Dziś zależy nam na młodzieży, na tym, jak oni postrzegają Polskę. Zależy nam także na tym, żeby spośród tej grupy ludzi już podróżujących przechwycić jakąś ich grupę właśnie do Polski.

Red.: Ile razy będzie wyświetlony spot?

CM: Wstępnie szacujemy, że będzie to co najmniej 7,5 tysiąca razy. Będziemy to szacowali dokładnie, bo w tej chwili bazujemy na danych pierwotnych.

Red.: Czy turystyka może przełamać stereotypy?

CM: Można było zaobserwować zdziwienie tych Żydów, którzy byli na Targach Sztuki i Rzemiosła, którzy brali do ręki foldery o Polsce, że rzeczywiście w Polsce czas nie zatrzymał się na tragicznych wydarzeniach, drugiej wojnie światowej czy roku 1968. Turystyka jest pewnym sposobem na łamanie dotychczasowych skojarzeń.

BT: My nie chcemy zastępować postrzegania dotychczasowego postrzeganiem nowym, nie chcemy zapominać historii ani wypierać się jej. Chcemy, by pamiętając o tym, co się wydarzyło w Polsce, mówić: „ale to także kraj wart odwiedzenia”. Myślę, że współpracy z

takimi podmiotami jak LOT czy MEN, Instytut Polski, Ambasada jesteśmy w stanie powiedzieć ludziom: „Polska jest warta poznania”.

Red.: A co ze stereotypowym postrzeganiem Żydów przez Polaków?

BT: *POT nie może tego typu stereotypów zmienić, kształtuje je poziom kultury, szkoła, dom. My jesteśmy natomiast w stanie kształtować na przykład podejście przewodników wycieczek młodzieżowych, którzy potrafili wzbudzić w Żydach poczucie strachu, bo - w Polsce jak jesteś Żydem to „musisz się bać”. My także realizujemy od czterech lat projekt zatytułowany „Album Polski”, zapraszamy licencjonowanych przewodników i chcemy, pokazując im Polskę, by ich stosunek emocjonalny do naszego kraju został rozszerzony i przez to zmieniało się także nastawienie młodych Żydów. Najważniejszy jest kontakt bezpośredni, to że spędzi się miło wieczór, że się zobaczy coś ciekawego to jedna sprawa, ale druga to wymiany młodzieżowe, które pozwolą się wzajemnie poznać, wtedy, w takim znaczeniu POT, oczywiście nie sam, tylko w porozumieniu z MENem czy z innymi instytucjami edukacyjnymi czy stypendialnymi może wspólnie oddziaływać na postrzeganie Polski przez mieszkańców Izraela i odwrotnie.*

Motyw ich podróży, niech będzie jakikolwiek, nam chodzi o to, by zainspirować ludzi, powiedzieć im, to jest fajny kraj do odwiedzenia.”

Źródło: www.proto.pl ; data odczytu: 03-05-2009.

Wyrażam zgodę na opublikowanie wykonanego przeze mnie projektu na stronie AWF Kraków. Oświadczam, że został on wykonany zgodnie z obowiązującymi zasadami i nie narusza niczyich praw autorskich.